ЦАНА — PRICE $ 1.00

Published by BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc., U. S. A. and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE

Беларус

Address: BIELARUS 166-34 Gothic Drive Jamaica, N. Y. 11432

ЧАСАПІС БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER OF NORTH AMERICA

Год XVII. № 111 — 112, Ліпень-Жнівень 1966. NEW YORK — TORONTO July-August 1966. Vol. XVII. № 111 — 112.

ТЫДЗЕНЬ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАЎ

Як і папярэднімі гадамі, Прэзыдэнт ЗША Ліндан Б. Джансан абвесьціў і сёлета адмысловай праклямацыяй трэйці тыдзень ліпеня — 17-23 ліпеня — Тыднем Паняволеных Народаў. На працягу гэтага тыдня ў розных гарадох Амэрыкі адбываліся антыкамуністычныя маніжэстацыі прадстаўнікоў паняволеных народаў і зычлівых ім Амэрыканцаў. У паасобных імпрэзах Тыдня Паняволеных Народаў прыймалі актыўны ўдзел і Беларусы.

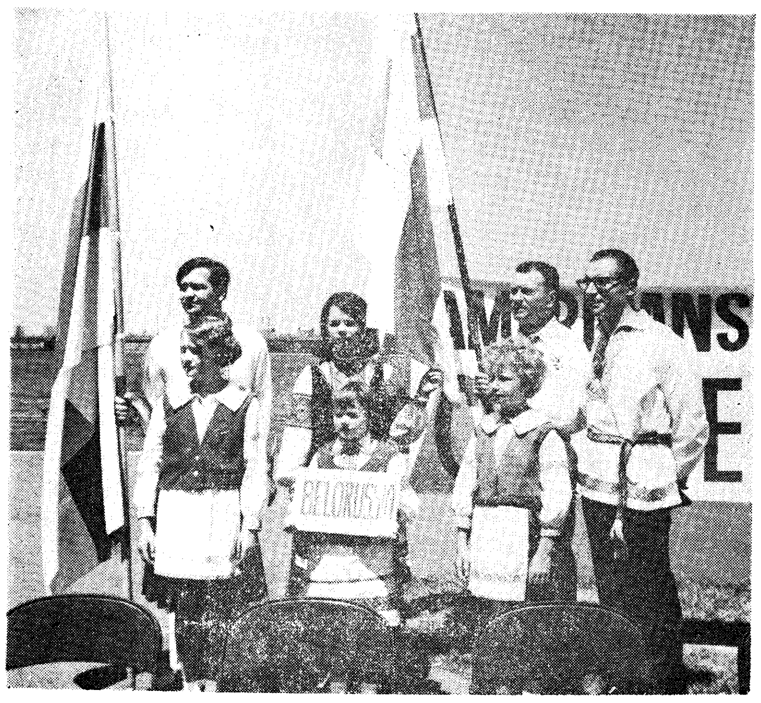

Група сяброў БАЗА й ЗБМА ў Нью Ёрку падчас мітынгу перад Статуяй Свабоды

У КАТЭДРЫ СЬВ. ПАТРЫКА

У нядзелю 17 ліпеня ў каталіцкай катэдры сьв. Патрыка ў Нью Ёрку адбылася традыцыйная ўжо сьв. імша на інтэнцыю вызваленьня паняволеных народаў. Кардынал Ф. Спэлман сёлета ня мог асабіста адправіць службы, таму сьв. імшу адправіў летувіскі біскуп Я. Э. Бразіс, а казаньне сказаў амэрыканскі сьвятар Мортон Гіл ад ордэну Езуітаў. Падчас Службы былі прысутныя прадстаўнікі Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, Беларускага Кангрэсавага Камітэту й Саюзу Беларуска-Амэрыканскай Моладзі із Саўт Рывэру ў народных беларускіх вопратках.

Пасьля Багаслужбы адбыўся маніфэстацыйны паход вуліцамі Нью Ёрку да будынку Задзіночаных Нацыяў. Прадстаўнікі ўспомненых беларускіх арганізацыяў у маніфэстацыі ішлі разам із сваімі бел-чырвона-белымі сьцягамі.

У МЭРА ГОРАДУ НЬЮ ЁРКУ

19 ліпеня прадстаўнікі арганізацыяў паняволеных народаў сабраліся ў залі гарадзкой ратушы ў Нью Ёрку, у прысутнасьці якіх мэр гораду Нью Ёрку Джон В. Ліндзі падпісаў праклямацыю, якой трэйці тыдзень ліпеня абвесьціў Тыднем Паняволеных Народаў у Нью Ёрку. На гэтай урачыстасьці былі прысутнымі прадстаўнікі Галоўнай Управы й Акруговай Управы БАЗА.

У ВАШЫНГТОНЕ

Дня 20 ліпеня Асамблея Паняволеных Эўрапэйскіх Народаў, што задзіночвае адно прадстаўнікоў з краёў сатэлітаў Савецкага Саюзу, ладзіла ў залі Нацыянальнага Прэсавага Клюбу ўрачысты афіцыйны абед з нагоды Тыдня Паняволеных Народаў, на які ад Беларусаў быў асабіста запрошаны й прыймаў у ім удзел д-р Ст. Станкевіч. У часе абеду выступалі з даўжэйшымі прамовамі Лестэр Л. Вольф, кангрэсмэн зь Нью Ёрку, Эд Райнэкэ, кангрэсмэн з Каліфорніі, адмірал Мілер, сьвежы перабежчык з Чэхаславаччыны Я. Люкас і іншыя. У абедзе прынялі ўдзел шмат якія парляментарныя й палітычныя дзеячы Амэрыкі.

У КАСЬЦЕЛЕ СЬВ. ТРОЙЦЫ

На інтэнцыю вызваленьня паняволеных народаў у нядзелю 24 ліпеня адбылася ў найстарэйшым япіскапальным англіканскім касьцеле сьв. Тройцы ў Нью-Ёрку, у якім маліўся Джорд Вашынгтон, вельмі ўрачыстая Божая Служба. Падчас Службы амэрыканскі сьвятар Джон Патэрсон сказаў вельмі прыгожае й глыбокае філязафічным зьместам казаньне. У часе Службы былі таксама пералічаныя ўсе паняволеныя народы, у тым ліку й Беларусы. Падчас Службы былі прысутныя прадстаўнікі Галоўнай і Акруговай управаў БАЗА, а так-жа шмат якія ягоныя сябры.

Адразу пасьля Службы Царкоўны Камітэт касьцёлу сьв. Тройцы прыймаў сьняданьнем прадстаўнікоў паняволеных народаў.

МІТЫНГ ЛЯ СТАТУІ СВАБОДЫ

Амэрыканская арганізацыя Амэрыканцы за Вызваленьне Паняволеных Народаў ладзіла ў нядзелю 24 ліпеня папаўдні на востраве ля Статуі Свабоды ў Нью Ёрку вялікі мітынг із цікавай і багатай праграмай, замыкаючы гэтым сёлетні Тыдзень Паняволеных Народаў.

Мітынг адчыніў прыгожай прамовай і вёў яго старшыня арганізацыі Амэрыканцы за Вызваленьне Паняволеных Народаў Альфрэд Корн. У часе мітынгу прамаўлялі: камісар людзкіх правоў гораду Нью Ёрку судзьдзя Ф. Джыяконо, прадстаўнік Ваенных Вэтэранаў штату Нью Ёрк М. Вайтэрспун, высокі індыйскі духоўнік Мода, рэспубліканскі кандыдат у Кангрэс Ф. дэль Россо, старшыня цэнтралі армянскіх арганізацыяў Нью Ёрку А. Шаманьян, прадстаўнік Задзіночаньня Вызваленьня Украіны ў Канадзе Я. Гладун і іншыя.

У часе мітынгу сьвятар Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы Я. Сікорскі паблагаславіў сьцягі паасобных паняволеных народаў, пасьля чаго адбылася сымбалічная перадача гэтых сьцягоў прадстаўнікамі старэйшага пакаленьня прадстаўніком пакаленьня малодшага. На заканчэньне адбыўся паход з нацыянальнымі сьцягамі й быў зложаны перад Статуяй Свабоды вянок усім тым, што загінулі ў змаганьні з бальшавізмам.

У мітынгу прыняла ўдзел вялікая група сяброў БАЗА зь Нью Ёрку, а таксама група сяброў ЗБМА ў Нью Ёрку й дзяцей у беларускіх народных вопратках.

Аддзелы БАЗА й іншыя беларускія арганізацыі таксама прыймалі актыўны ўдзел у Тыдні Паняволеных Народаў у іншых гарадох Амэрыкі, але справаздачаў зь іхнага ўдзелу мы яшчэ не атрымалі.

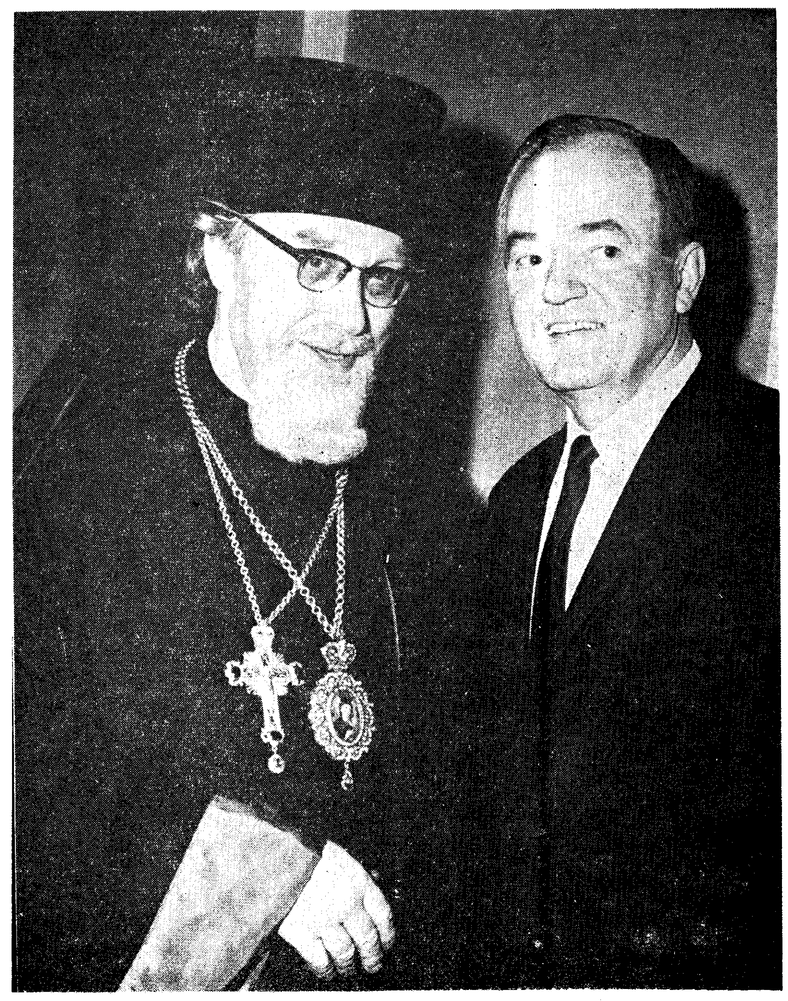

Уладыка Васіль і Віцэ-Прэзыдэнт ЗША Губэрт Г. Гамфры пасьля малітвы ў Сэнаце ЗША за Беларускі й Амэрыканскі Народы 25 сакавіка 1966 году ў дзень 48-ых угодкаў абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі

ШЧЫРА ДЗЯКУЕМ

Гэты нумар „Беларуса" выходзіць за кошт Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі, які першы адклікнуўся на просьбу Рэдакцыі да ўсіх аддзелаў БАЗА й асыгнаваў суму грошай, патрэбную дзеля пакрыцьця друкарскіх коштаў цэлага нумару газэты. Гэты прыгожы й грамадзка карысны пачын нашых Суродзічаў у Нью Брансьвіку й аколіцаў сьветчыць аб іхнай высокай ідэйнасьці й грамадзкім выпрацаваньні.

Аддзел БАЗА ў Нью Джэрзі пад умелым і энэргічным кіраўніцтвам ягонага даўгагадовага старшыні сп. Сяргея Гутырчыка й іншых сяброў управы ды пры падтрыманьні й актыўным супрацоўніцтве ягоных сяброў, ужо ад цэлага раду гадоў заўсёды наперадзе як у сваёй нутранай грамадзкай дзейнасьці, гэтак і ў рэпрэзэнтацыі беларускага імя навонкі. Шчырая нацыянальная руплівасьць кіраўнікоў і сяброў Аддзелу выявілася цяперака ў матарыяльнай ахвярнасьці для нашае газэты.

Рэдакцыя й Выдавецтва газэты „Беларус" выказваюць гэтай дарогай шчырую падзяку Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі за ягоную выдатную дапамогу й заклікаюць іншыя аддзелы БАЗА й другія беларускія арганізацыі пайсьці за прыкладам нашых Суродзічаў у Нью Джэрзі.

Рэдакцыя й Выдавецтва „Беларуса"

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА Ў ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ

Сталы супрацоўнік бальшавіцкай газэты „Голас Радзімы" Леанід Прокша пра беларускіх пісьменьнікаў, што жывуць у заходніх краёх, піша гэтак:

„Нельга сказаць, каб усе, хто трапіў за мяжу, былі пазбаўлены здольнасьцяў, навет таленту, і часам немалога".

Прокша не знаходзіць, аднак, нічога ў творчасьці гэтых пісьменьнікаў вартага ўвагі, бо, бачыце, на ягоную думку, „калі талент намагаўся хоць у нейкай ступені застацца сумленным, ён змарнеў, калі прадаўся — стаў агідным". Каб выдаць гэткі прысуд, зразумела, ня трэба быць літаратуразнаўцам, досыць быць прапагандыстым. Прапагандыстаму лягчэй заплюшчваць вочы на факты. А факты беларускае замежнае літаратуры — гэта перш-наперш творы й кніжныя выданьні. На працягу паваенных год у заходнім сьвеце выйшлі, прыкладам, зборнікі вершаў і паэмаў Алеся Салаўя — „Сіла гневу", Міхася Кавыля — „Ростань", „Цяжкія Думы", Масея Сяднёва — „У акіяне ночы", „Спадзяваньні", „Ля ціхай брамы", Рыгора Крушыны „Лебедзь Чорная", „Выбранае", „Вячорная лірыка", Янкі Юхнаўца „Шорах моўкнасьці"; творы Натальлі Арсеньневай, Уладзімера Дудзіцкага, Уладзімера Клішэвіча й іншых былі апублікаваныя ў літаратурным альманаху „Ля чужых берагоў", а таксама друкуюцца ў літаратурна-мастацкім часапісе „Конадні". Пералік кніжных выданьняў можна было-б яшчэ ладне пашырыць, улучаючы сюды празаічныя творы Юркі Віцьбіча, Масея Сяднёва, Юстапчыка, Васіля Бірыча, Уладзімера Глыбіннага, Міколы Целеша, Пятра Сыча і літаратуразнаўчыя працы Антона Адамовіча, Склюта, Станіслава Станкевіча. Цімала было зроблена беларускімі замежнымі літаратарамі і ў галіне аднаўленьня ды перавыданьня твораў нашае літаратуры 20-30 гадоў, што адно нядаўна дазволеныя, ато і ўсё яшчэ забароненыя ў Савецкай Беларусі.

Ёсьць-жа такое паняцьце, як беларуская літаратура. У гэтае паняцьце ўваходзяць творы, напісаныя ў 16-м стагодзьдзі й 20-м, напісаныя на Віцебшчыне і ў Сібіру ці Лёндане. Каб належаць да беларускай літаратуры, не абавязкава-ж мець у кішэні савецкі пашпарт і партыйны білет. Калі расейскі пісьменьнік-эмігрант Іван Бунін пісаў у Парыжы, а французскі пісьменьнік-эмігрант Віктар Гюго пісаў у Брусэлі, дык якая-ж здаровая галава дадумаецца выкідаць Буніна з расейскае літаратуры, а Гюго з французскае?

У часох Сталіна зь беларускае літаратуры вычырквалі ці аднаго пісьменьніка й ці адзін твор. Цяпер партыя б'ецца ў грудзі й прызнае, што гэта была жорсткая памылка. Цяпер, быццам-бы, часы сталіншчыны прамінулі. Дык навошта-ж тады газэта „Голас Радзімы" выкідае адным рошчыркам пяра Леаніда Прокшы ўвесь творчы здабытак сучасных беларускіх замежных пісьменьнікаў?

Я. З.

„Наша Ніва" й навуковы мэтад

У пятым нумары часапісу „Полымя" за сёлетні год Мікола Алексютовіч, дыскутуючы над пытаньнем ацэны Вялікага Княства Літоўскага, выказаўся пра сутнасьць гістарычнае навукі: „Нам могуць запярэчыць, — кажа Алексютовіч, — што існуе ўсталяваны пункт гледжаньня на гісторыю Вялікага Княства Літоўскага і што ён зацьвердзіўся ў гістарычнай навуцы. Але гэта будзе адказ на пытаньне з 'зацьвярдзелых' гістарычных канцэпцыяў. **Навука-ж і называецца навукай, што яна не прызнае раз іназаўсёды выпрацаваных догмаў, пастулятаў".**

Гэткай характарыстыцы гістарычнай навукі цяжка запярэчыць. Такую-ж думку, дарэчы, задоўга да Алексютовіча выказаў, яшчэ ў 1890 годзе, Фрыдрых Энгельс, на якога Алексютовіч спасылаецца.

Усё гэта тымчасам аніяк ня перашкаджае Цэнтральнаму Камітэту кампартыі Беларусі тарнаваць да некаторых пытаньняў беларускае гісторыі якраз адваротны прынцып: калі раз сказана, дык ня маеш права больш сумлявацца ў гэтым. Гэтак сталася з партыйнай ацэнай беларускае газэты „Наша Ніва", што выходзіла ад 1906 да 1915 году, ды стварыла цэлы нашаніўскі пэрыяд у гісторыі нашага адраджэньня.

У часох сталіншчыны й так званае вульгарна-сацыялягічнае крытыкі пра „Нашу Ніву" неабгрунтавана, але катэгарычна, заяўлялася, што гэта была газэта лібэральна-буржуазная, а ейныя выдаўцы — буржуазныя нацыяналістыя й ворагі рэвалюцыі.

У 1964 годзе акадэмік Цімафей Гарбуноў паспрабаваў быў перагледзець гэтае палажэньне й даць праўдзівейшую й справядлівейшую ацэну „Нашай Ніве". У сваім артыкуле ён напісаў, што „Наша Ніва" была газэтай прагрэсыўнай, якая бараніла інтарэсы працоўнага народу ды змагалася за адраджэньне беларускае літаратуры й стварэньне беларускае дзяржаўнасьці.

На гэта часапіс „Коммунист Белоруссии" ў верасьні '64-га году з вышыні рэдакцыйна - партыйнага алімпу заявіў: „Ранейшая ацэна „Нашае Нівы" ... навукова абгрунтаваная. Які-ж сэнс сёньня адкінуць гэтую навукова абгрунтаваную ацэну й высоўваць нейкую іншую?"

Адказаць на гэта можна было-б прыгаданым ужо выказваньнем Энгельса-Алексютовіча: „Навука-ж і называецца навукай, што яна ня прызнае раз і назаўсёды выпрацаваных догмаў, пастулятаў".

Ці не пара было-б таму беларускім савецкім гісторыкам прытарнаваць урэшце гэты правільны мэтадалягічны прынцып і да газэты „Наша Ніва", — ня прызнаваць выпрацаванае ў дачыненьні да яе догмы — і вынесьці гэты скарб беларускае гісторыі з цэнзурнае цемры на сьвятло аб'ектыўнага й шырокага вывучэньня?

Я. Запруднік

Чытайце, выпісвайце, пашырайце часапіс Беларусаў Паўночнае Амэрыкі „БЕЛАРУС"

BIELARUS
Byelorussian Newspaper of North America
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE
Address in U.S.A.: 166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.
Address in Canada: Byelorussian Canadian Alliance
524 St. Clarence Avenue Toronto 4, Ont.
Subscription $ 6.00 yearly.

БЕЛАРУС — Беларуская газэта Паўночнае Амэрыкі
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдаюць: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
й Згуртуваньне Беларусаў Канады.
Выпіска зь перасылкою — 6 дал. на год.

ПАРА ПАЧЫНАЦЬ

Найбольшай перашкодай у дзейнасьці беларускай палітычнай эміграцыі ў кірунку інфармаваньня пра Беларусь народаў, сярод якіх давялося ёй жыць, — гэта адсутнасьць інфармацыйнай літаратуры пра Беларусь на мовах гэтых народаў. Дзеля таго, што найбольшы лік нашай эміграцыі апынуўся ў краёх англамоўных — у ЗША, Канадзе, Ангельшчыне й Аўстраліі, і дзеля таго, што ангельская мова наагул сталася пасьля апошняй вайны найважнейшай і найшырэй ужыванай, як мова міжнародная, будзе тут гутарка выключна пра літаратуру ў ангельскай мове. Гэта, аднак, ня значыць, што непатрэбная такая літаратура, прыкладам, у нямецкай, францускай і гішпанскай мовах. Яна патрэбная, але ў некалькі разоў больш патрэбная інфармацыйная літаратура ў ангельскай мове, якая, дарэчы, можа быць выкарыстаная дзеля інфармаваньня й у краёх зь не ангельскімі мовамі.

У свой час быў у гэтай галіне зроблены добры пачатак мюнхэнскім Інстытутам Вывучэньня СССР, калі, побач з дасьледаваньнем Савецкага Саюзу, як цэласьці, раўналежна дасьледаваліся й ягоныя саюзныя рэспублікі, у тым ліку й Беларуская ССР, ды выдаваліся навуковыя зборнікі й манаграфіі пра Беларусь як у беларускай мове, гэтак і ў мовах Захаду, перш-наперш ангельскай, тады ў нямецкай, францускай, а навет і расейскай, як больш пашыранай на Захадзе спасярод моваў Савецкага Саюзу. За параўнальна кароткі час, ад 1955 да 1960 году, беларускія навукоўцы, што працавалі ў гэтым Інстытуце й кіравалі беларусаведнай працай, або адно супрацоўнічалі зь ім, у ваднэй толькі ангельскай мове патрапілі выдаць восем вялікіх навуковых зборнікаў у ангельскай мове Belorussian Review ды некалькі навуковых манаграфіяў на беларускія тэмы ў ангельскай, нямецкай і расейскай мовах, ня кажучы ўжо пра выданьні ў беларускай мове, якіх зьявілася найболш.

Нажаль, зь незалежных ад нас прычынаў, выданьні ўспомненага Інстытуту пра паасобныя рэспублікі Савецкага Саюзу былі ў 1960 годзе спыненыя, і няма абсалютна ніякай надзеі, каб яны былі калінебудзь адноўленыя. І таму ад гэнага часу Захад або зусім ня інфармуецца ў галіне навуковай пра Беларусь і беларускія праблемы, або інфармуецца зусім хвальшывымі такімі псэўданавуковымі й груба тэндэнцыйнымі працамі, як выдадзеная ў 1956 годзе кніга М. Вакара Belorussia — The Making of a Nation.

Адно ў канцы 1965 году Англа-Беларускае Таварыства ў Лёндане выдала першы нумар навуковага часапісу ў ангельскай мове — The Journal of Byelorussian Studies. Гэты сьціплы, бо ў разьмеры ўсяго чатырох друкаваных аркушаў, часапіс зрабіў наагул добрае ўражаньне. Але вось мінула ўжо больш паўгоду ад выхаду першага нумару, а пра выхад нумару наступнага гэтак і ня чуваць. Гэта моцна непакоіць усіх тых, каму справа пашырэньня сярод чужынцаў веды пра Беларусь ляжыць на сэрцы.

Але ня меншая, калі нат ня большая яшчэ патрэба ў ангеламоўнай літаратуры пра Беларусь ня толькі на акадэмічным і дасьледвальным узроўні, а на ўзроўні папулярна-навуковым і чыста інфармацыйным дзеля практычных заданьняў.

Каб паказаць, якая палючая патрэба ў такой літаратуры, возьмем наступны прыклад із ЗША. Галоўная Управа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня кажнага году робіць адпаведныя захады, каб на ўгодкі 25 Сакавіка як найбольшая колькасьць сэнатараў і кангрэсмэнаў выступіла ў Кангрэсе з афіцыйнымі прамовамі, прысьвечанымі гэтым угодкам. Такія-ж праводзяцца захады, каб губэрнатары штатаў і мэры гарадоў, у якіх жыве большая колькасьць Беларусаў, афіцыйна абвесьцілі дзень 25 сакавіка — Днём Незалежнасьці Беларусі. Робячы такія захады, неабходна перад гэтым пасылаць гэтым амэрыканскім дастойнікам адпаведную інфармацыйную літаратуру пра Беларусь у ангельскай мове.

Ня маючы нічога іншага, Галоўная Управа БАЗА на працягу трох апошніх год рассылала перад 25-ым сакавіком выдадзеную ў 1963 годзе паангельску ў Мюнхэне сьціплую брашурку М. Абрамчыка Belorussia. Прыкладам, сёлета на 25 сакавіка ў вабедзьвюх палатах амэрыканскага Кангрэсу было сказана звыш сарака прамоваў у справе незалежнасьці Беларусі. І добрая палавіна гэтых прамоваў, як можна было дакладна пераканацца зь іхнага зьместу, была базаваная на фактах зь гісторыі Беларусі, беспасярэдна з гэтай брашуры ўзятых. У значнай колькасьці прамоваў былі выкарыстаныя навет цэлыя абзацы й паасобныя сказы з афіцыйных лістоў Галоўнай Управы БАЗА да адпаведных сэнатараў і кангрэсмэнаў. Гэта паказвае, наколькі такая інфармацыйная літаратура патрэбная і наколькі вялікі голад на яе.

Але-ж адной брашуркай М. Абрамчыка заспакоіцца нельга ўвесь час, тым больш, што інфармацыі, пададзеныя ў гэнай брашурцы, далёка няпоўныя й недастатковыя, а ў некаторых выпадках ужо й перастарэлыя. У свой час, яшчэ ў 1958 і 1960 гадох, Галоўная Управа БАЗА была выдала ў ангельскай мове брашуры, адмыслова прысьвечаныя 25-му Сакавіку. Але й яны сяньня ўжо перастарэлыя ды й вычарпаны ўжо іхны наклад.

Ад гэнага часу нічога ў нас ня зроблена й у такім сьціплым маштабе, як успомненыя брашуры, калі ня браць пад увагу прыгожага прыкладу Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі, які з нагоды 300-годзьдзя свайго штату выдаў летась нядрэнна апрацаваную й прыгожа аформленую брашуру Byelorussians in New Jersey. Хоць колькасна невялікі, але канструктыўны й дзейны Аддзел БАЗА ў Нью Джэрзі, які ў розных грамадзкіх пачынаньнях заўсёды напярэдзе, а ніколі з-заду, вывіў і ў гэтай галіне асаблівую руплівасьць. А чаму іншыя Аддзелы БАЗА ды іншыя арганізацыі ня йдуць за прыкладам нашых суродзічаў у Нью Джэрзі?

Але вось прыходзім да найважнейшага. У сакавіку 1968 году будзем сьвяткаваць 50-годзьдзе абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці Беларусі Радай БНР Актам 25 сакавіка 1918 году. Гэты важны юбілей мусіць быць як найшырэй адзначаны нятолькі ўнутры нашых эміграцыйных асяродкаў, але галоўна навонкі — перад дзяржаўнымі, палітычнымі й грамадзкімі дзейнікамі краёў, у якіх знаходзяцца й дзеюць арганізаваныя групы беларускай эміграцыі, перш-наперш у краёх англамоўных — ЗША, Канады, Ангельшчыны й Аўстраліі. А для гэтага патрэбная ўжо ня сьціплая інфармацыйная брашурка, а **салідная праца калектыўнага аўтарства на адпаведным навуковым, палітычным і тэхнічным узроўні**. Праца такая мусіла-б быць выдадзеная масавым тыражом, каб забясьпечыць ёй ня толькі патрэбы юбілейнага 1968 году, але й карыстацца ёю й некалькі наступнымі гадамі.

Каб такая кніга сваячасова магла быць выкарыстаная, мусіла-б яна выйсьці з друку найпазьней за год. У нашых эміграцыйных абставінах гэта заданьне нялёгкае й няпростае, а таму ўжо найвышэйшы час узяцца за канкрэтную работу над ягоным ужыцьцяўленьнем. Каб ад гаворкі пра патрэбу такога выданьня перайсьці да практычнай работы над ім, я й дазволю сабе гэтта падаць і некаторыя канкрэтныя прапановы, паколькі не падаў іх ніхто іншы.

Найбольш адпаведныя, аўтарытэтныя й кваліфікаваныя дзеля гэтага нашыя агульныя арганізацыі — Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне, Згуртаваньне Беларусаў Канады, Згуртаваньне Беларусаў у Вялікабрытаніі, адпаведныя арганізацыі ў Аўстраліі ды Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва павінны былі-б паразумецца між сабой і вылучыць із сябе дзьве адмысловыя камісіі: Рэдакцыйную Камісію й Гаспадарска-Арганізацыйную Камісію.

Заданьнем Рэдакцыйнае Камісіі было-б сплянаваньне цэласьці такога выданьня, узгадненьне галоўных ідэйна-палітычных прынцыпаў зьместу, падшуканьне адпаведных аўтараў і канчатковае падрыхтаваньне ў вызначаны тэрмін манускрыпту ўсяе кнігі. Гэтая Камісія мусіла-б таксама абясьпечыць беззаганную ангельскую мову такога выданьня.

Таму што такое выданьне мусіла-б быць масавым выданьнем, добра аформленым тэхнічна й у беззаганнай ангельскай мове, яно будзе патрабаваць немалой сумы грошай. І вось гэтай фінансавай справай галоўна й занялася-б Гаспадарска-Арганізацыйная Камісія. Выдадзеная кніга ня можа быць разьлічаная на продаж тым, сярод каго будзе яна пашырацца. А таму пакрыць усе кошты выданьня будзем змушаныя мы самі. На маю думку, могуць быць дзьве крыніцы здабыцьця патрэбнае сумы — адна — індывідуальныя ахвяры грамадзтва, другая — закуп ад выдавецтва паасобнымі беларускімі арганізацыямі патрэбных для іх колькасьцяў экзэмпляраў гэтае кнігі. Пры чым, закуп гэты, прынамся ў палавіне ўсяе сумы, мусіў-бы праводзіцца загадзя.

Прыкладам, адзін экзэмпляр такой кнігі быў-бы ацэнены ў вышыні двух даляраў. Прыкладам, Аддзел БАЗА ў Дэтройце й Аддзел Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі ў Брадфордзе пастанаўляюць замовіць для сваіх патрэбаў па 500 экзэмпляраў такой кнігі агульнай вартасьці па 1.000 даляраў. Палавіну гэтае сумы — па 500 даляраў кажны з успомненых аддзелаў мусілі-б заплаціць выдавецтву наперад у ўстаноўлены Гаспадарска-Арганізацыйнай Камісіяй тэрмін, а другую палавіну належнасьці — адначасна з атрыманьнем гатовае кнігі.

Гэта мой асабісты праект. Пэўне-ж, можа ён быць адпаведна з пажаданьнямі паасобных арганізацыяў зьмадыфікаваны або й грунтоўна зьменены. Неабходнае адно: такое выданьне зможа наагул зьявіцца адно ў тым выпадку, калі яно будзе дакладна сплянаванае й калі работа над ім будзе адпаведна зарганізаваная.

Дык найвышэйшы ўжо час. Пара пачынаць!

Ст. Станкевіч

АГУЛЬНЫ СХОД БАЗА АКРУГІ НЬЮ ЁРК

У нядзелю 26 чырвеня сёлета ў залі Фундацыі імя Пётры Крэчэўскага ў Нью Ёрку адбыўся Агульны Сход сябраў Ньюёркаўскага Акруговага Аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня. Сход адчыніў старшыня ўступаючай Управы д-р Уладзімер Набагез, пасьля чаго быў выбраны Прэзыдыюм Сходу ў складзе: мгр. М. Кунцэвіч — старшыня, сп. Я. Ніхаёнак і сп. М. Тулейка — сакратары.

Із справаздачы, зробленай старшынём уступаючай Управы д-р Ул. Набагезам, было відаць, што Управа ў справаздачным годзе, які, дарэчы не абыймаў цэлага каляндарнага году, а толькі каля 9-ёх месяцаў, была праробленая паважная работа ў розных галінах грамадзкай, культурнай і арганізацыйнай дзейнасьці.

Гэтак за кадэнцыю адбылося каля 20-ці імпрэзаў, нарадаў і зьездаў, як у самой арганізацыі, гэтак і вонках, у правядзеньні якіх Управа Аддзелу БАЗА й ягоныя сябры бралі актыўны ўдзел. Спасярод гэтых імпрэзаў на асаблівую ўвагу заслугоўвае зладжаны Аддзелам 10 кастрычніка 1965 г. юбілейны канцэрт з нагоды 70-годзьдзя жыцьця й 45-годзьдзя музычна - педагагічнай дзейнасьці праф. Эльзы Зубковіч. Канцэрт быў зладжаны Акруговым Аддзелам БАЗА ў знак прызнаньня й глыбокай удзячнасьці паважанай юбілярцы, якая заўсёды ахвотна прыймае ўдзел у розных беларускіх канцэртах і юбілеях. Канцэрт, праведзены на высокім прафэсіянальным узроўні, быў прыхільна ацэнены сваёй і чужой прэсай.

У падрыхтаваньні й правядзеньні сьвяткаваньня ў Нью Ёрку 48-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларусі арганізацыйная й гаспадарская частка сьвяткаваньня была даручаная Ньюёркаўскаму Аддзелу БАЗА, які яе належна выканаў. 30 красавіка 1966 году адбыўся ў Нью Ёрку 19-ы Парад Ляяльнасьці, у якім, як і мінулымі гадамі, Аддзел БАЗА ішоў сваёй калёнай.

За справаздачны пэрыяд адбыліся тры літаратурна-навуковыя вечары. 22 чырвеня сёлета ў памешканьні Фундацыі ім'я Пётры Крэчэўскага зь ініцыятывы й стараньнем Аддзелу БАЗА адбылося спатканьне з паэтам Рыгорам Крушынам.

Улічваючы важнасьць нацыянальнае прэсы, сябры Ньюёркаўскага Аддзелу ў справаздачным пэрыядзе ахвяравалі індывідуальна 1.099 даляраў на Выдавецкі Фонд „Беларуса". Незалежна ад гэтага, Управа Аддзелу асыгнавала на гэтую мэту із собскае касы 300 даляраў — раўнавартасьць аднаго нумару газэты.

Фінансавую справаздачу зрабіў скарбнік уступаючай Управы сп. Р. Гарошка, а справаздачу з канцылярскай дзейнасьці — сакратар сп-ня О. Запрудзік.

Культурна - асьветны рэфэрэнт сп-ня З. Станкевіч зрабіла справаздачу зь дзейнасьці Беларускае Суботняе Школы ў Нью Ёрку, кіраўнічкай якой яна зьяўлялася. Апрача нармальных заняткаў у школе, у вапошнім навучальным годзе адбыліся тры адмысловыя імпрэзы: урачыстае распачацьце школьнага году, заканчэньне школьнага году й 23 студзеня сёлета каляднaя ялінка для дзяцей. Сп-ня Станкевіч сьцьвердзіла, што школа магла-б лепш разьвіваць сваю дзейнасьць і ахапіць большую колькасьць дзяцей, калі-б бацькі й наагул грамадзтва больш рупіліся пра навучаньне дзяцей у роднай мове.

Важным выпадкам у школьнай справе была настаўніцкая канфэрэнцыя, праведзеная 28 травеня ў Нью Ёрку, пра якую падробна было паведамлена ў папярэднім нумары „Беларуса".

Пасьля кароткай дыскусіі на прапанову Рэвізійнай Камісіі было аднагалосна прызнанае ўступаючай Управе абсалюторыюм з падзякай.

У новую Управу Аддзелу былі выбраныя: д-р Уладзімер Набагез— старшыня, сп. Антон Шукелайць — віцэ-старшыня, сп-ня Ольга Запрудзік — сакратар, сп. Расьціслаў Гарошка — скарбнік, школьны рэфэрэнт — сп-ня Зінаіда Станкевіч, рэфэрэнт сувязі — сп. Мікола Абрамчык.

У Рэвізійную Камісію выбраныя: сп. Ф. Кушаль, Я. Ніхаёнак і Ул. Курыла.

У вольных прапазыцыях была зьвернутая галоўная ўвага на больш інтэнсыўную арганізацыю культурнага й таварыскага жыцьця ў Аддзеле, а так-жа на працу ў Суботняй Школе Беларусаведы. З гэтаю мэтаю сп. М. Тулейка згадзіўся зарганізаваць сталы хор спаміж сябраў і прыхільнікаў БАЗА, а сп-ня З. Станкевіч стварыць сталую групу мастацкай самадзейнасьці дзяцей і падросткаў.

Сход закончыўся беларускім нацыянальным гімнам.

СУСТРЭЧА З РЫГОРАМ КРУШЫНАМ

Ведамы беларускі паэта Рыгор Крушына, што жыве цяпер у Мюнхэне й працуе ў Беларускай Сэкцыі Радыя „Свабода", свой сёлетні адпачынак праводзіў у Нью Ёрку. Карыстаючыся гэтай нагодай, Управа БАЗА Акругі Нью Ёрк наладзіла была 22 чырвеня ў залі Дому Фундацыі імя Пётры Крэчэўскага сяброўскую сустрэчу із сп. Рыгорам Крушынам, у якой прынялі ўдзел прадстаўнікі беларускага грамадзтва Нью Ёрку.

Сп. Крушына падрабязна паінфармаваў пра 34-ы Кангрэс ПЭН-Клюбу, што нядаўна адбыўся ў Нью Ёрку і ў якім ён прыймаў удзел, ды прачытаў некалькі сваіх найнавейшых вершаў. Пры сьціплай, але смачнай закусцы й яшчэ сьціплейшай выпіўцы, супольны час быў праведзены прыемна й карысна.

ПЯТЫ ЗЬЕЗД ПІСЬМЕНЬНІКАЎ БЕЛАРУСІ

На працягу трох дзён — 13-15 травеня сёлета праходзіў у Менску Пяты Зьезд пісьменьнікаў Беларусі. Зьезд быў прысьвечаны ўсім тром жанрам беларускай літаратуры ўлучна зь літаратурай для дзяцей і літаратурнай крытыкай за папярэднія сем год ад Чацьвертага пісьменьніцкага Зьезду, што адбыўся ў 1958 годзе.

Гэта асабліва важны пэрыяд у беларускай літаратуры, калі яна ўжо разьвівалася ў атмасфэры паступовай дэсталінізацыі й імкнулася штораз больш вызваліцца ад ідэялягічных догмаў і эстэтычных схемаў, што строга абавязвалі раней. З другога боку, партыйныя дзейнікі, што ў першыя гады дэсталінізацыі прыглядаліся як-бы з боку да ўсяго гэтага новага, што адбывалася ў літаратуры, апошнім часам — у канцы леташняга й пачатку сёлетняга году, знайшлі патрэбным актыўна ўмяшацца ў літаратурнае жыцьцё. Яны пабачылі, што творцы літаратурнага мастацтва пачалі штораз больш вызваляцца із службовае ролі й штораз шырэй дамагацца творчае свабоды. Каб гэтыя, імкненьні ўсё-ж падпарадкаваць сваёй поўнай кантролі, партыя знайшла патрэбным вярнуцца да больш строгай рэглямэнтацыі літаратурнага жыцьця.

Былі навет выпадкі тарнаваньня рэпрэсыўных мераў у дачыненьні да некаторых пісьменьнікаў. Гэта перш-наперш адкрыты судовы працэс і засуджэньне расейскіх пісьменьнікаў Сіняўскага й Даніеля. Атмасфэра, паднятая вакол гэтага працэсу, прыпамінала такую-ж атмасфэру войстрых нападаў супраць літаратараў у 30-ых гадох, хоць пераважна й без афіцыйных працэсаў. Далей, такі-ж працэс, хоць і закрыты й без асаблівага шуму, супраць украінскіх пісьменьнікаў Сьвятлічнага й Дзюбы. У нашай літаратуры скончылася пакуль што фізычна бязбольна, бо адно войстрай нагонкай супраць маладога пісьменьніка Васіля Быкава.

Каб паказаць незадаваленьне з творчасьці беларускіх пісьменьнікаў, у канцы леташняга году ня была прызнаная аніводная літаратурная прэмія імя Янкі Купалы й дэманстрацыйна была прызнаная літаратурная прэмія імя Якуба Коласа за паклёпніцкую супраць беларускіх нацыянальных дзеячоў у вапошнюю вайну й мізэрную з мастацкага, але моцную з партыйнага боку аповесьць Івана Новікава „Дарогі скрыжаваліся ў Мінску". Азнакай партыйнай няласкі наагул да літаратараў падсавецкіх народаў было няпрызнаньне сёлета ніводнай Ленінскай прэміі за літаратурны твор.

Дык вось было цікава, як Зьезд пісьменьнікаў Беларусі зарэагуе на ўсе гэтыя падзеі.

Зьезд як-бы падзяліўся на дзьве староны. Адна зь іх паказала сябе прыхільніцай і абаронніцай рэглямэнтацыі партыйнай літаратурнага мастацтва, другая — была голасам пісьменьніцкага сумленьня. Моцны партыйны аспэкт выступіў у галоўным дакладзе старшыні Саюзу пісьменьнікаў Беларусі Пятруся Броўкі й у значнай меры ў судакладах. Другі-ж — пісьменьніцкі аспэкт — у вольных выступленьнях і выказваньнях у дыскусіі, а так-жа ў перадзьездаўскай трыбуне — у артыкулах некаторых пісьменьнікаў і крытыкаў, што друкаваліся перад Зьездам у газэце „Літаратура і Мастацтва".

Судакладчыкі ў моц сваёй ролі афіцыйных прамоўцаў, а дакладчык, наўзьверх гэтага, і ў моц свайго старшынскага становішча ў пісьменьніцкай арганізацыі, мусілі трымацца афіцыйнай лініі. А выступаючыя ў дыскусіі й у прэсе мелі магчымасьць трымацца больш свабодна.

Ужо сама тэма Броўкавага дакладу, сфармуляваная, як „Партыйнасьць і народнасьць — галоўная лінія беларускай літаратуры", дастаткова гаварыла сама за сябе. Бо й разуменьне „народнасьці" літаратуры ў савецкіх абставінах — гэта сынонім ейнае партыйнасьці. Прыблізна палавіну свайго дакладу Броўка прысьвяціў чыста палітычным справам. Гэта: стандартны пар-

У Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва

У зялёным, зацішным раёне нью-ёркаўскага Квінсу, у залі паседжаньняў Фундацыі ім. Пётры Крэчэўскага, 12 чырвеня 1966 г. адбыўся чарговы, чацьверты, зьезд Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Нарады зьезду праходзілі ў працавітым настроі й прысьвечаныя былі ня толькі арганізацыйным справам Інстытуту, але й навуковым пытаньням, бо ў рамах зьезду была арганізаваная й навуковая канфэрэнцыя.

Дзеля прыпадаючых сёлета 60-х угодкаў „Нашае нівы", рэфэраты канфэрэнцыі былі скіраваныя на насьвятленьне гістарычнае ролі гэтага часапісу. Гэтак, у рэфэраце першым — „Гістарычнае месца „Нашае нівы" — праф. А. Адамовіч спыніўся на палітычным і культурным значэньні „Нашае нівы" для беларускага руху, першым сталым, бесьперапынным ад 1906 аж да 1915 году рухавіком якога яна сталася, падчыркнуўшы пры гэтым, што ў беларускім руху наагул ролю асноўнага рухавіка заўсёды адыгрываў друк, тымчасам як для суседняе Беларусі Летувы ў гэтай ролі выступала царква, а на Вялікай Украіне — адзін час народны тэатр.

У рэфэраце другім др. В. Тумаш даў інфармацыю пра далёкую папярэдніцу „Нашае нівы", першую беларускую друкаваную газэту-аднаразоўку — „Навіны грозныя" 1563 году, — якія паведамлялі аб „нападзе княжаці маскоўскага Івана" (Грознага), а друкаваныя былі ў Нясьвіжы, у той самай друкарні, у якой свае кнігі друкаваў і Сымон Будны. Падобных беларускіх аднаразовак у другой палове XVI і першай XVII стагодзьдзяў было й больш, але, выглядае, што „Навіны грозныя" стаяць на самых зачатках развіцьця беларускіх часапісаў. Важная й вельмі характэрная асаблівасьць трох вехавых выданьняў у гісторыі беларускага часапісменства — „Навінаў грозных", „Мужыцкае праўды" й „Нашае нівы" — тая, што ўсе яны паўсталі як органы самаабароны беларускага народу супраць Масквы: „Навіны грозныя" зьявіліся дзеля наступу на беларускія землі Маскоўшчыны Івана Грознага, „Мужыцкая праўда" як рэвалюцыйны кліч да змаганьня за вызваленьне народу „зь няволі маскоўскай", а „Наша ніва" — для праводжаньня гэтага змаганьня ў рамах легальных магчымасьцяў царскага самаўладзтва.

Трэйці рэфэрат сп. Я. Запрудніка быў на тэму: „Справа аўтаноміі Беларусі ў Першай Дзяржаўнай Думе Расеі, дачыненьне да яе газэты „Наша ніва" й пытаньне інтэпрэтацыі беларускага гістарычнага працэсу". Прэлегент падчыркнуў патрэбу пераацэны беларускага гістарычнага працэсу канца XIX-га — пачатку XX-га стагодзьдзяў з гледзішча ідэі беларускае дзяржаўнасьці, (а ня толькі беларускае культуры) паколькі асноўны кірунак гістарычнага развіцьця йшоў ад запярэчаньня йснаваньня беларускае нацыі да стварэньня беларускае сувэрэннае дзяржавы. Патрэба гэткае рэінтэрпрэтацыі, на думку прэлегента, не касуецца фактам, што БНР сталася гістарыяй, а БССР — рэчаіснасьцяй. Як паказвае ўжо храналёгія, БНР была акцыяй, БССР — рэакцыяй.

У рэфэраце чацьвертым — „Доля „Нашае нівы" й нашаніўства ў БССР" — д-р Ст. Станкевіч разглядаў найнавейшыя спробы рэгабілітацыі „Нашай нівы" ў беларускім падсавецкім друку. Рэфэрат быў прадаўжэньнем і дапаўненьнем артыкулу д-ра Ст. Станкевіча „Савецкае асуджэньне „Нашай нівы" й спробы ейнае рэгабілітацыі", што надрукаваны ў кнізе 3-яй „Запісаў" БІНМ за 1964 год.

Пасьля кажнага з рэфэратаў завязвалася жывая мена думак, і дыскусія паважна дапоўніла й пашырыла нізку фактаў і думак, пададзеных у рэфэратах.

Навуковая канфэрэнцыя зьезду была працягам найбольш плоднае галіны дзейнасьці Беларускага Інстытуту — рэфэратаў. Як із справаздачаў на зьезьдзе выявілася, у ваданым толькі Нью Ёрку Інстытут за сваё йснаваньне зладзіў 123 навуковыя паседжаньні, літаратурныя й дыскусійныя вечары, акадэміі, выстаўкі. А калі да гэтага дадаць 12 навуковых паседжаньняў заснаванага ад 1955 году эўрапейскага Аддзелу Інстытуту ў Мюнхене, дык дойдзем да агульнага ліку 135 розных імпрэзаў, прысьвечаных пытаньням і справам беларускае навукі, літаратуры й мастацтва. У ліку іх былі й чатыры выстаўкі, што мелі асабліва шырокі водгук сярод беларускае грамадзкасьці Амэрыкі. Былі гэта выстаўкі абразоў беларускага мастака Парыжу Віктара Жаўняровіча ў 1962 г., выстаўка абразоў ведамага мастака Пётры Мірановіча ў 1964 г., ды супольная выстаўка абразоў двух папярэдніх мастакоў і мастака Міколы Касака. Выстаўка чацьвертая, што адбывалася ў 1963-'64 г., была прысьвечаная жыцьцю й дзейнасьці доктара Францішка Скарыны.

Вельмі важна пры гэтым, што бальшыня чытаных рэфэратаў, наймення ў скарочаным пераказе, але часта ў поўным, ато навет і пашыраным тэксьце, была апублікаваная. Некаторыя зь іх выйшлі й асобнымі кніжнымі выданьнямі. Дык прыведзеныя ў іх факты й выказаныя думкі сталіся агульна даступным здабыткам. Працы й рэфэраты Інстытуту друкаваныя былі найперш у навуковым часапісе Інстытуту „Запісы" й літаратурна-мастацкім часапісе „Конадні", а таксама і ў некаторых іншых беларускіх і іншамоўных навуковых і папулярных публікацыях. Апрача дзейнасьці ў рамах свайго Інстытуту, некаторыя сябры БІНіМ бралі актыўны ўдзел і ў працах арганізацыяў іншых, ці чытаючы й публікуючы там свае рэфэраты, ці бяручы ўдзел у навуковых канфэрэнцыях. Падобных выступленьняў сяброў Інстытуту за мінулы час было колькідзесят.

Дапамагаў часта пры ладжаньні розных навуковых імпрэзаў іншым установам і сам Інстытут. Гэтак, у 1957 годзе, пры нагодзе 50-ых угодкаў тае-ж „Нашае нівы", Публічная Бібліятэка Нью Ёрку зладзіла, пры дапамозе матар'яламі й радаю Інстытуту, вялікую выстаўку пад назовам „Вехі беларускага пісьменства". Дапамагаў Інстытут і пры ладжаных тэй самай бібліятэкай выставак беларускага лацінічнага друку ў 1960 г. і для адзначэньня 100-х угодкаў ад нараджэньня й 30-х ад сьмерці выдатнага беларускага моваведа Яўхіма Карскага. Выданьні БІНіМ, — між іх і „Спадчына" Купалы — трапілі й на выстаўку 4-га Міжнароднага Зьезду Славістых, арганізаванага ў 1958 годзе ў Маскве. Былі яны завезеныя туды дэлегацыяй амэрыканскіх славістых.

Не зважаючы на вельмі сьціплыя фінансавыя магчымасьці, мае БІНіМ важныя дасягненьні і ў выдавецкай галіне. За мінулы час Інстытут здолеў выдаць 9 кнігаў навуковага часапісу „Запісы" (6 у Нью Ёрку й 3 у Мюнхэне), 7 кніжак літаратурна-мастацкага часапісу „Конадні" ды тры вялікія зборы твораў: „Спадчыну" Янкі Купалы, „Вянок" Максіма Багдановіча й „Матчын дар" Алеся Гаруна. Апрача гэтага, асобнымі адбіткамі вышлі кніжкі й брашуры: М. Куліковіч — Беларуская музыка, С. Брага — Міцькевіч і беларуская плынь польскае літаратуры, А. Багровіч — Жыхарства Беларускае ССР у сьвятле перапісу 1959 г., С. Брага — Доктар Скарына ў Маскве, С. Брага — Лякалізацыя жыцьцяпісу доктара Скарыны, і А. Варлыга — Прыказкі Лагойшчыны. Дзеля нястачы фінансавы магчымасьцяў у Інстытуце, тры ўспомненыя кнігі твораў беларускіх пісьменьнікаў былі выдадзеныя Выдавецтвам „Бацькаўшчына" ў Мюнхэне, а „Жыхарства БССР" і „Прыказкі Лагойшчыны" вышлі з дапамогаю Фундацыі Крэчэўскага. Рыхтуюцца да друку чародная 4-я кніга „Запісаў" і 8-я кніга „Конадняў". На сяньня Інстытут мае 24 кніжныя выдавецкія пазыцыі агульнага абыйма 3304 бачынаў друку. У „Конаднях" былі друкаваныя творы звыш 30-цёх аўтараў, у „Запісах" — звыш 20-цёх.

Хоць зьместам паважныя, але сьціплыя, супраць вялікіх патрэбаў, сваім лікам, выданьні Інстытуту ўжо сяньня — паважны ўклад беларускае вольнае навукі й культуры, і маюць яны, бясспрэчна, ня толькі беларускі, але й шырокі міжнародны засяг. Іх адзначаюць і цытуюць, рэцэнзуюць і крытыкуюць шмат якія выданьні Амэрыкі, Эўропы, (СССР), а навет і Азіі. Знайсьці іх можна блізу ўва ўсіх важнейшых бібліятэках усіх кантынэнтаў сьвету. Згодна із сваймі строга навукова-культурнымі заданьнямі, Інстытуту выдае толькі працы й творы агульна-беларускай і трывалкой навуковай вартасьці й значаньня.

З паважнейшых працаў, якія Інстытут ужо запачаткаваў, але якія тымчасам не ўдалося давесьці да канца, згадаць трэба найперш справу апрацаваньня й друку вялікага ангельска-беларускага слоўніка. Заданьне гэтае, важнае й пякучае, стаіць і далей перад Інстытутам. Вялікаю перашкодаю ў дзейнасьці Інстытуту была нястача свайго собскага памешканьня. У гэтай галіне мае зайсьці зьмена на лепшае: у хуткім часе Фундацыя ймя Крэчэўскага мае перадаць Інстытуту на карыстаньне пару пакояў у сваім будынку. У сувязі з гэтым, раскрываюцца магчымасьці дзейнасьці Інстытуту і ў галіне канцэнтрацыі, парадкаваньня й перахоўваньня кніжных, архіўных і музэйных збораў. За ахвяраваныя Беларускаму Інстытуту кнігі, дакумэнты, рэчы музэйнае вартасьці, БІНіМ будзе вельмі ўдзячны.

Пры канцы нарадаў зьезд выбраў за старшыню Інстытуту др. В. Тумаша, а ў управу — праф. Ант. Адамовіча (віцэ-старшыня), сп-ню Н. Кушаль (сакратар), сп. Я. Запрудніка (сакратар), др. В. Кіпеля (арганізацыйна - фінансавыя справы). У Наглядную Раду БІНіМ увайшлі: інж. М. Гарошка, мгр. М. Кунцэвіч і мгр. П. Манькоўскі.

НА ЮБІЛЕЙ ПРАЛАТА ПЯТРА ТАТАРЫНОВІЧА

З асяродзьдзя беларускага каталіцкага духавенства, наагул моцна заслужанага ў беларускім нацыянальным руху, выйшлі й вельмі выдатныя дзеячы ў галінах рэлігійнай, культурнай, грамадзкай і навет палітычнай, што ў гісторыі гэтага руху пакінулі па сабе незацёрты сьлед. Такімі былі біскуп Фабіян Абрантовіч, ксёндз Адам Станкевіч, ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі, што сталіся навет мучанікамі за нацыянальную ідэю. Сваімі заслугамі для беларускай нацыянальнай справы сьмела можа быць пастаўлены разам зь імі й Пралат Д-р Пётр Татарыновіч, якому 15 чырвеня сёлета споўнілася 70 год.

Калі-б схарактаразаваць адным словам Пралата Пятра Татарыновіча, як беларускага дзеяча, дык найбольш адпаведна назваць яго чалавекам ідэі. Нацыянальнай ідэі прысьвяціў ён усё сваё жыцьцё, ёй бескарысьліва аддае ўсе свае сілы й здольнасьці. Найбольш шырокую дзейнасьць разгарнуў ён пасьля апошняе вайны на эміграцыі. Асеўшы хутка пасьля ейнага заканчэньня ў Рыме, ён сыстэматычна й настойліва выконвае цяжкую й адказную місію неафіцыйнага беларускага амбасадара пры найвышэйшых каталіцкіх колах, старанна й умела выкарыстоўвае ўсякую нагоду, каб перад гэтымі коламі годна рэпрэзэнтаваць беларускае імя й абараняць нацыянальныя патрэбы Беларусі ў каталіцкім сьвеце.

Вось найважнейшыя нацыянальныя дасягненьні Юбіляра ў паваеннае дваццацігодзьдзе: Ужо ад 1951 году ён выдае ў Рыме салідны беларускі рэлігійна-адраджэнскі месячны часапіс „Зьніч", усьцяж ходаючыся зь фінансавымі цяжкасьцямі й нярэдка адмаўляючы сабе самому, а аддаючы ўсе сілы й собскія сяродкі на гэтае выданьне. Юбіляр апрацаваў беларускі тэкст каталіцкай Багаслужбы. Ён пераклаў на беларускую мову й выдаў асобнымі кніжкамі манумэнтальную аповесьць Гэнрыка Сенкевіча "Quo Vadis", а так-жа Евангельле. На працягу доўгіх год ён вядзе беларускія перадачы цераз Ватыканскую радыястанцыю.

Апостольскі Пасад Актам Кансыстарыяльнае Кангрэгацыі 21 студзеня 1964 году назначыў Пралата Татарыновіча, сябру Найвышэйшай Рады для эміграцыі пры тэй-жа Кангрэгацыі, Дырэктарам Місіянэраў для эмігрантаў Беларусаў лацінскага абраду. Дзеючы на гэтым становішчы, Пралат Татарыновіч шмат спрычыніўся да таго, што адмысловым актам Ватыканскіх уладаў беларуская мова была вызнаная годнай для карыстаньня ў Багаслужбах лацінскага абраду.

Але бадайшто найважнейшай пазыцыяй у ягонай дзейнасьці — сталыя жывыя кантакты з прадстаўнікамі рэлігійнага, культурнага й палітычнага сьвету ды інфармаваньне іх аб беларускай нацыянальна-вызвольнай праблеме. Беларускае грамадзтва павінна шырэй зацікавіцца гэтай карыснай дзейнасьцяй Пралата Татарыновіча й аказваць яму неабходную дапамогу. Трэба ведаць, што Рым у палітычным жыцьці сьвету займае далёка не апошняе, а ў жыцьці рэлігійна-каталіцкім першае месца.

Сьціпла адзначаючы 70-цігадовы юбілей Пралата Д-ра Пятра Татарыновіча, жадаем Яму ад шчырага сэрца шмат памыснасьці, сілаў і здароўя ў гэтак ахвярнай і плённай дзейнасьці Ягонай для роднай Беларусі.

тыйны ўступ, далей палеміка з „крыкунамі Захаду", якія, — паводля Броўкі, — „бязупынна балбочаць аб нейкім уціску, аб тым, што ў савецкага пісьменьніка абмежавана свабода выказваньня". Наўсупярак гэтага, Броўка заявіў даслоўна: „Мы пішам праўду таму, што так загадваюць нашы сэрцы". Але тут-жа перайшоў да рэгляментаваньня гэтых „сэрцавых загадаў", заявіўшы, што калі ў творы паказваецца больш чорнага, чымся белага ў савецкім жыцьці, дык гэта ўжо антынародная шкодная зьява.

Броўка быў змушаны прызнацца, што „і ў нас пачалі зьяўляцца творы, дзе няма выразнага сьветапогляду". Выходзячы з гэтага, ён заатакаваў маладых літаратараў, што быццам „спрабавалі адмаўляць усё створанае літаратурай і мастацтвам у трыццатыя гады..." Далей Броўка ўзноў рэглямэнтаваў: „Ніхто ня супраць, каб інтымнае знаходзіла сваё месца ў творы, але так, як яно бывае ў жыцьці, так як яно малюецца ў вялікіх палотнах нашых мастакоў, не адарванае ад усяго жыцьця народу".

„Зьяўляліся на шляху пошукаў і рэчы, — скардзіўся Броўка, — у якіх праяўляўся й некаторы гуманізм да ворага, агульначалавечы". Гаворачы аб тым, што некаторыя пісьменьнікі недастаткова адклікаюцца на актуальныя патрэбы дня і залішня захапляюцца справамі, для савецкага грамадзтва быццам абыякавымі й няцікавымі, Броўка ўзноў-жа кінуў дакор: „Некаторыя-ж маладыя, а бывае, і старэйшыя пісьменьнікі шукаюць сваіх герояў ня там, дзе трэба". Канкрэтна Броўка заатакаваў, усьлед за савецкім друкам, беларускага пісьменьніка Васіля Быкава за ягоны быццам „схвальшаваны паказ" сталінскіх парадкаў у арміі ў часе апошняй вайны ў ваповесьці „Мёртвым не баліць", і пісьменьніка Уладзімера Караткевіча за ягоны гістарычны раман „Каласы пад сярпом тваім". Абодвым пажадаў адпаведна перарабіць свае творы.

Вось гэта й усе галоўныя тэзы Броўкавага дакладу. Усё-ж іншае ў ягоным дакладзе было прысьвечанае разгляду твораў некаторых пісьменьнікаў з такіх-жа партыйных пазыцыяў. У выніку, Броўка галоўны націск палажыў не на тое, якой ёсьць беларуская літаратура сяньня, а на тое, якой яна быць павінна ў сьвятле партыйных патрабаваньняў.

Стан развіцьця беларускай мастацкай прозы за апошнія сем год быў асьветлены ў судакладзе пісьменьніка Івана Навуменкі. Гэты судаклад быў на найвышэйшым узроўні. Сьцьвердзіўшы, што сяньня пачалі „страчваць вагу творы, у якіх жыцьцё падавалася спрошчана, просталінейна, з тэндэнцыяй лякіроўкі", Навуменка галоўную тэзу свайго дакладу сфармуляваў гэтак: галоўнай азнакай цяперашняй прозы тое, што „аўтары імкнуцца да мастацкага дасьледваньня жыцьця ў яго самых разнастайных сувязях, не пазьбягаюць пытаньняў складаных, супярэчлівых".

Выходзячы з такіх пазыцыяў, Навуменка даў высокую ацэну такім шэдэўрам беларускай мастацкай прозы, як раманы „Людзі на балоце" й „Подых навальніцы" з цыклю „Палескай хронікі" Івана Мележа, раманы Івана Шамякіна „Сэрца на далоні" й „Птушкі і гнёзды" Янкі Брыля. Да лепшых дасягненьняў беларускай прозы зусім правільна ён залічыў ваенныя аповесьці Васіля Быкава, гістарычны раман Уладзімера Караткевіча „Каласы пад сярпом тваім" і ягоны раман часткава на гістарычную й часткава на сучасную тэму „Нельга забыць", далей раман Піліпа Пестрака „Серадзібор", аповесьць Івана Пташнікава „Лонва", аповесьць Аляксея Карпюка „Пушчанская Адысэя", аповесьці й раманы Аляксея Кулакоўскага, Рамана Сабаленкі, Аркадзя Чарнышэвіча, Міколы Лобана, Барыса Сачанкі, а так-жа апавяданьні Янкі Скрыгана, Міколы Ткачова, Івана Грамовіча, Міхася Стральцова, Івана Чыгрынава, Міколы Ракітнага, Алены Васілевіч і іншых.

Навуменка сьцьвердзіў: „Яшчэ гадоў дзесяць-дванаццаць назад вядучым жанрам у беларускай літаратуры была паэзія. Цяпер становішча перамянілася — на першым месцы проза. Відаць, гэта зусім нармальны працэс, які характарызуе сталасьць літаратуры."

Развіцьцё й стан беларускай паэзіі былі тэмай судакладу Максіма Лужаніна. Гэты судаклад быў зусім бледны. Нельга думаць каб такі дазнаны паэта, пісьменьнік і крытык, як Лужанін, ня мог вывязацца з узятага на сябе заданьня. У ягонай няўдачы можна падазраваць штосьці іншае: абэ ён пайшоў па лініі найменшага супраціву й гаварыў аб тым, чаго хацелася партыйным дзейнікам, або ўзяў гіранічны тон адмыслова й сьведама.

Як асабліва важныя пазыцыі ў беларускай паэзіі, ён паставіў на першым месцы розныя калектыўныя зборнікі вершаў пра Леніна, зборнік „Бясьсьмерце" пра партыю, зборнік „Голас сэрца" пра мір і супраць гэтак званых „заходніх падпальшчыкаў вайны", зборнік „Вянок дружбы", выдадзены беларускімі й расейскімі паэтамі. Хоць у гэтыя зборнікі трапілі й некаторыя добрыя вершы, але ў цэласьці — гэта сацыяльныя заказы.

Далей пералічыў усе творы паасобных пісьменьнікаў пра Леніна й партыю, а ўжо тады заняўся рэгістрацыйным пералікам твораў і зборнікаў паасобных паэтаў, глыбей іх не аналізуючы. Аснаўныя-ж асаблівасьці й зьявы сучаснай беларускай паэзіі, як багатая й разнастайная вібрацыя пачуцьцяў і думак, ідэйнае й мастацкае асэнсаваньне рэчаіснасьці, цяга да чыстае лірыкі, цікавыя спробы наватарскіх пошукаў — усё гэта засталося вонках Лужанінавай увагі.

У праграме Зьезду быў адмысловы судаклад Андрэя Макаёнка і „Аб стане развіцьця беларускай дарматургіі". Але ў той час, калі судакладчыкі пра паэзію, прозу, дзіцячую літаратуру й літаратурную крытыку маглі свабодна плаваць у багатым і разнастайным матарыяле, маючы ўзапраўды чым пахваліцца, дык Андрэй Макаёнак апынуўся быў у вельмі нявыгаднай сытуацыі. Свой судаклад ён пачаў словамі: „трэба прызнацца, што нам, драматургам, было крыху сорамна за свае сьціплыя посьпехі ў параўнаньні із заслужанай славай нашых сяброў празаікаў і паэтаў".

Макаёнак ляяльна сьцьвердзіў, што гэтымі „сьціплымі посьпехамі" былі ўсяго два драматычныя творы, якія зьявіліся за сем апошніх год і трапілі на сцэны ўсіх рэспублікаў Савецкага Саюзу. Гэта — ягоная собская камэдыя 1961 году „Лявоніха на арбіце" й п'еса 1962 году Аркадзя Маўзона „Пад адным небам". Усё-ж іншае — гэта рэчы нявысокай або й зусім нізкай якасьці, што ня выйшлі за межы рэспублікі, а шмат якія зь іх, пасьля аднэйдзьвюх пастановак у тэатрах БССР, здымаліся з праграмы.

Прычыны такога адставаньня драматургіі на Зьезьдзе ня гэтулькі разглядаліся, колькі канстатаваліся. Ды яны агульна ведамыя. Таму Зьезд мала чаго сказаў новага, а толькі пацьцвердзіў запраўднае палажэньне ды праілюстраваў яго новымі, нярэдка проста рэвэляцыйнымі прыкладамі.

Усе гэныя прычыны — вылучна нацыянальнага характару: даваньне перавагі чужым, найчасьцей расейскім п'есам пры аднача́снай дыскрымінацыі п'есаў беларускіх; перавага ў беларускай рэспубліцы расейскіх тэатраў над тэатрамі, што працуюць у беларускай мове; адсутнасьць рэжысэрскіх і ў некаторай меры акторскіх нацыянальных кадраў, што маглі-б працаваць над пастаноўкамі беларускіх п'есаў.

СЛОВА МАЕ ЧЫТАЧ

ДА СЁЛЕТНЯЕ СУСТРЭЧЫ

Праз традыцыйныя ўжо сустрэчы Вялікаліцьвіноў (Беларусаў) Задзіночаных Гаспадарстваў зь Вялікаліцьвінамі Канады піша Ст. Станкевіч у № 104-105 „Беларуса" (арт. „Да пытаньня наступнае Сустрэчы"). Там ён кажа: „Кажная Сустрэча мела нейкую сучасную або гістарычную, нацыянальную або палітычную тэму". Гэтак тэмаю Сустрэчы 1962 году была праблема „Беларусь — аброк (ахвяра) маскоўскага каленіялізму", а тэмаю Сустрэчы 1964 году — „Дваццаць год у Вольным Сьвеце" (дваццацігодзьдзе новай беларускай эміграцыі).

Менаваны аўтар уважае, што тэмаю Сустрэчы сёлета ў верасьні мае быць: „60-ыя ўгодкі „Нашай Нівы" й нашаніўства". Адлі дадаець ён: „Пытаньне савецкіх дачыненьняў да „Нашае Нівы" й нашаніўства магло-б быць зьвязана наагул із савецкімі забаронамі й хвальшаваньнямі праўды аб Беларусі".

Гэта зусім добра. Але гэтага мала. Над тэмаю на Сустрэчу, так як і над тэмаю да часапісу працуе адзін аўтар, іншыя толькі слухаюць або чытаюць. Аўтарам тэмаў можа быць гэтага й до, бо заўтра й далей яны будуць працаваць над іншымі тэмамі. Але калі ўсі іншыя абмежацца толькі чытаньнем або слуханьнем, дык наша ніва ня будзе ня толькі засеяна, але й ня будзе ўроблена. Значыцца, мае быць ня толькі тэма Сустрэчы, але й мэта, заданьне Сустрэчы.

На Сустрэчу едуць хто толькі зыча. Дык і заданьне, разгледжанае й прынятае на Зьезьдзе, мае абняць усіх чыста ўчасьнікаў Сустрэчы й тых, зь кім яны сустрэнуцца, зьвярнуўшыся дамоў. Заданьне мае быць прыступнае ўсім чыста, ды такое, каб яго стала кажнаму найменш да другое Сустрэчы.

Такім заданьнем, заданьнем наскрозь нашаніўскім ё нацыянальнае ўсьведамленьне нашых нясьведамых братоў і сёстраў, каторых у Амэрыцы шмат разоў болей, чымся сьведамых. Сьведамы Вялікаліцьвін — гэта — Вялікаліцьвін нацыянальна ідэйны. Адныя зь нясьведамых нашых братоў ня ведаюць, якога яны народу, другія, хоць і ведаюць, але гэтым і абмежуюцца. Надабе, каб першыя даведаліся, хто яны, і разам з другімі працяліся доляю свайго народу; найменш чаго яму зычылі-б — гэта жыць і адрадзіцца, зн. стаць усім сьведамымі. Усьведамляючы, кажны за год можа ўсьведаміць найменш аднаго. Такім парадкам, колькасьць нашых сьведамых братоў і сёстраў павялічыцца за год удвая.

Калі-ж усьведамленыя ня толькі будуць зычыць, але й хацець, нат жадаць адраджэньня народу свайго, дык яны будуць ужо й патрыётамі, і самы будуць усьведамляць іншых.

Другім заданьнем мае быць, каб кажны штогоду прыдбаў школе вялікалітоўскай прынамся аднаго новага вучаніка або вучаніцу. Калі няма дзе вялікалітоўскай школы, каб сам навучыў аднаго чытаць павялікалітоўску. Калі хто сам ня ўмее чытаць, каб навучыўся. Калі хто ўмее чытаць толькі лацініцаю, каб навучыўся й капіеўкаю (кірыліцаю), і наадварот.

Аўтары кніжак вялікалітоўскіх ня толькі мусяць самы іх і выдаць, а і самы прадаваць. Дык трэйцім заданьнем будзе продаж дарма кніжак і газэтаў а часапісаў вялікалітоўскіх. Праўда, гэтым не патрабуюць займацца ўсі чыста. Работа гэта малая й лягкая, раўнуючы да тае работы, якую ўкладае ў сваю працу аўтар і выдавец.

Тры менаваныя заданьні цесна зьвязаныя адно з адным і вядуць да тае самае мэты — усьведамленьня.

Да праграмы Сустрэчы. Дагэтуль на Сустрэчах былі аж два ігрышчы — першага й другога дня ўвечары. Ці ігрышча такая важная рэч, каб трэба было на яго аж так далёка ехаць? Ці мала іх у кажнага на месцу? Даволі аднаго ігрышча на другі дзень увечары. Затое першага дня мае быць разгляд менаванага заданьня, значыцца, галоўна ўсьведамляньня й вучэньня чытаць павялікалітоўску. На разглядзе маюць быць усі ўчасьнікі Сустрэчы. Меў-бы ён пачацца не пазьней 5-ае гадзіны папаўдні, калі таго дня ня будзе ігрышча; калі-ж-бы ігрышча першага дня ўсё-ж такі было, тады разгляд заданьня нацыянальнага ўсьведамляньня няхай-бы пачаўся а гадзіне 4-ой папаўдні.

На ім мае быць чытань з дыскусіямі на тэму ўсьведамляньня. У канцы разгляду мае быць абрана Цэнтральная Рада Усьведамляньня. А Рады мясцовыя ўсьведамляньня мае абіраць кажны асяродак у сябе на месцу. Цэнтральная й мясцовыя Рады ўсьведамляньня будуць патрэбныя дзеля некаторага кіраваньня працаю ўсьведамляньня. Усьвядамляючыя да іх будуць зварачвацца з пытаньнямі, будуць адзержваць ад іх рады, аргумэнты, довады, ведамкі празь літаратуру і самую літаратуру, пакольні гэта будзе магчыма. Адказы Радаў, агульнае значаньне маючыя, мелі-б друкавацца. Мясцовыя Рады Усьведамляньня згукалі-б зборкі ўсьведамляючых подле патрэбы.

Такая работа ўсіх дзеля свайго народу мела-б быць даўно ведзена. А як яе дагэтуль ня было, дык найляпей яе пачаць на ўгодкі нашаніўства, каторае было нічым іншым, як агульным, шырака замераным нацыянальным усьведамляньнем. Кажны бача, што гэтая работа нашаніўства і наступнага пакаленьня далёка ня скончана. Яе маем весьці мы. Зь ёю значаньне эміграцыі нашае будзе расьці. Безь яе будзем заміраць.

Я. Станкевіч

СЯРОД СУРОДЗІЧАЎ У НЬЮ ДЖЭРЗІ

МАЁЎКА АДДЗЕЛУ БАЗА Ў НЬЮ ДЖЭРЗІ

Аддзел БАЗА ў Нью Джэрзі ладзіў у нядзелю 10 ліпеня сваю сёлетнюю маёўку ў суседнім зь Нью Брансьвікам украінскім селішчы Баўнд Брук. У маёўцы прыняло ўдзел шмат сяброў БАЗА зь Нью Брансьвіку, а так-жа некалькі прыбылых зь Нью Ёрку сяброў Галоўнай і Акруговай Управаў БАЗА. Служыла якраз добрая пагода, а таму ў дружнай сяброўскай атмасфэры быў прыемна й карысна праведзены час. Зарганізаваная лятарэя й танцавальная вечарына ды свой собскі буфэт із зімнымі й гарачымі закускамі й напіткамі прынесьлі ў касу Аддзелу значны даход.

ДАРАГІЯ ГОСЬЦІ

У нядзелю 5-га чырвеня Крывіцкае Навуковае Таварыства Праньціша Скарыны й пазваныя асобы віталі ў Нью Ёрку вельмі дарагіх гасьцей. Былі імі Юры Скарына, патомак нашага славутага Доктара Праньціша Скарыны, ягоная матка й жонка.

Ён паваенны эмігрант у Мэксыцы. Знайшоўшы наша Навуковае Таварыства, што назваўшыся на чэсьць прашчура ягонага Таварыствам Праньціша Скарыны, ён стаў сябрам ягоным і выказаў гатоў а ініцыятыву працы дзеля народу вялікалітоўскага (беларускага), народу Скарынаў.

Ён заклаўшы своё прадпрыемства ў Мэксыцы. Ад 5-га травеня Юры Скарына аблётаў розныя месты Задзіночаных Гаспадарстваў, шукаючы гургоўняў да збыту сваіх вырабаў і народных вырабаў мэксыканскіх. Зь Нью Ёрку паляцеў да Маямі ў Флёрыдзе, скуль да розных гаспадарстваў Сярэдняе Амэрыкі.

Але найважнейшая дзеяльнасьць ягоная палітычная. Ён змагаецца за вызваленьне народаў з маскоўска-камуністычнага іга. Будучы прадстаўніком арганізацыі паняволеных Масквою меж ваенных гаспадарстваў, ён абняў сваёй дзеяльнасьцяй таксама вызваленьне народу вялікалітоўскага і аднаўленьне гаспадарства ягонага.

Відавочна яму спала здольнасьць а энэргія славутага прашчура ягонага. Цікава, што й зь віду ён падобны да др. Праньціша Скарыны, якім ён ёсьць на патрэце ў Падуанскім унівэрсытэце. У сваёй прамове Юры Скарына сказаў, што ён споўне „абавязак крыві". **Я. С.**

СЯРЭБРАНАЕ ВЯСЕЛЬЛЕ

У сыботу 30 красавіка споўнілася 25 год ад шлюбу інж. Часлава й сп-ні Марыі Ханяўкаў. З гэтае нагоды сваякі юбілянтаў зладзілі для іх і запрошаных гасьцей урачыстае прыняцьцё-банкет.

А назначанай гадзіне сабраныя госьці прывіталі бурнымі воплескамі „наважэнцаў", для якіх гэтая ўрачыстасьць была поўнай неспадзеўкай, бо яны былі запрошаныя на бяседу афіцыйна із зусім іншае нагоды.

За багата застаўленымі сталамі прайшло хутка ўзапраўды некалькі мілых і вясёлых гадзінаў. У прамовах некалькі разоў зазначалася, што ў васобах юбілянтаў сабраныя вітаюць ня толькі шчырых і адданых прыяцеляў, але й тых, што самаадданай грамадзкай працай, як мала хто іншы, спрычыняюцца да росту беларускай мясцовай грамады.

Інж. Часлаў Ханяўка вось ужо 16 год бязьзьменна перавыбіраецца ў управу БАЗА ў Нью Джэрзі. А гэта сьветчыць аб тым, што ён заслужыў на гэта сваёй дзейнасьцяй і цешыцца даверам у людзей. Апрача гэтага, ён на працягу доўгіх год, дзякуючы веданьню ангельскай мовы, дапамагаў парадамі ўсім тым, хто гэтага патрабаваў. Рабіў ён гэта бязінтэрэсоўна навет і для тых, зь якімі палітычна й ідэйна не пагаджаўся. Што-ж датычыць сп-ні Марыі Ханяўчыхі, то ня ведаю, ці адбылася хоць адна грамадзкая або харытатыўная імпрэза бязь ейнага актыўнага ўдзелу.

Дык пажадаем, каб у будучыні мы змаглі яшчэ раз сабрацца на Залатым, а далей і Брыльлянтавым вясельлі, а Паважаныя Спадарства Ханяўкі дачакаліся яго ў добрым здароўі.

Шчасьці Вам, Божа!

Прысутны госьць

Задзіночаньне Беларускіх Вэтэранаў у Нью Джэрзі пад камандай сп. Янкі Азаркі выходзіць на парад з нагоды Мэморыял-Дэй, ладжаны Саюзам Амэрыканскіх Вэтэранаў Замежных Войнаў у Нью Брансьвіку 30 травеня 1966 г.

НА ЎРАЧЫСТАСЬЦІ АМЭРЫКАНСКАГА СЬЦЯГУ

У сыботу 18 чырвеня ньюбрансьвіцкая Лёжа Аленяў ладзіла ўрачыстасьць, прысьвечаную амэрыканскаму сьцягу, на якую было запрошанае Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне ў Нью Джэрзі, а таксама прадстаўнікі парахвіі БАПЦаркве ў Гайлэнд Парку.

Аддзел БАЗА ў Нью Джэрзі рэпрэзэнтавалі старшыня Аддзелу сп. С. Гутырчык і сакратар сп. Ул. Бакуновіч. Прадстаўнікі-ж Царквы, што таксама абяцалі прыйсьці на ўрачыстасьць, не зьявіліся. Запраўды шкада, тым больш, што галоўнымі фігурамі на ўрачыстасьці былі мэр гораду Нью Брансьвік Чэстэр Паўлюс і кангрэсмэн Эдвард Дж. Патэн — вялікія прыяцелі Беларусаў.

Пасьля ўрачыстасьці прадстаўнікі БАЗА ў Нью Джэрзі мелі добрую нагоду асабіста пазнаёміцца з кангрэсмэнам Патэнам і прыпомніць яму лішні раз аб долі беларускага народу.

М. Хацяновіч

У БССР працуюць чатыры дзяржаўныя й восем абласных тэатраў. Апрача гэтага, працуюць прафэсіянальныя тэатры й у некаторых раённых цэнтрах, прыкладам, хоць малады яшчэ, але ведамы тэатр музычнай камэдыі ў Бабруйску. Далей працуюць гэтак званыя народныя тэатры, што разьвіліся зь лепшых самадзейных калектываў. Было ведама із савецкага друку, што бальшыня ўсіх тэатраў працавала на расейскай мове. На пісьменьніцкім-жа Зьезьдзе драматург Аркадзь Маўзон гэтую лічбу ўдакладніў, заявіўшы, даслоўна: „У рэспубліцы вельмі мала тэатраў. Акрамя таго, толькі тры зь іх працуюць на роднай мове"!?

Ці гэта будзе тэатр зь беларускай мовай, ці з расейскай, агульнай у іх зьявай тое, што ўсе яны неахвотна прыймаюць для пастаноўкі п'есы беларускіх аўтараў, даючы перавагу або п'есам замежным, ясна, ідэялягічна сваяцкім, або расейскім. Той-жа Маўзон прыгадаў на Зьезьдзе, як агульную зьяву, наступнае: „Маскоўскага аўтара бязь ніякага роздуму бярэ кажны тэатр, а нашага — зь вялікай неахвотай".

Гэта галоўна таму, што рэжысэрскі й акторскі пэрсанал тэатраў і кінастудыі „Беларусьфільм" у пераважнай ступені нацыянальна чужы, расейскі. Гэтыя людзі, асабліва рэжысэры ня толькі не зацікаўленыя ў пастаноўцы беларускіх твораў, але й ня могуць ужыцьцявіць такіх пастановак. Макаёнак у сваім судакладзе зьілюстраваў гэта вельмі вымоўным прыкладам. Уладзімер Караткевіч падаў быў кінастудыі „Беларусьфільм" сцэнарый „Гнеўнае сонца". Сцэнарый, паводля Макаёнка, „выдатны", быў прыняты, зацьверджаны Рэспубліканскім Камітэтам. „Мы ўпэўнены, што фільм атрымаўся-б цікавы, з глыбокай, аптымістычнай філязофіяй",—цьвердзіў Макаёнак. Тымчасам сцэнарый быў „адхілены" з прычыны адсутнасьці нацыянальных кадраў кінарэжысуры, якія-б ведалі беларускую літаратуру й нацыянальнае беларускае жыцьцё. А ў іншым месцы свайго судакладу Макаёнак падагульніў гэта ўжо ў дачыненьні да тэатральнага рэпэртуару, цьвердзячы, што „ў нас цяпер няма такіх нацыянальных рэжысэраў, і справы ў драматургіі пагоршыліся".

Усе гэтыя перашкоды ня цяжка было-б перамагчы, калі-б ня факт, што такі ненармальны й крыўдны для Беларусаў стан што найменш прыхільна талеруецца партыйнымі органамі. Вось довады гэтага. У газэце „Літаратура і Мастацтва" яшчэ за 8 студзеня 1965 году тагачасны намесьнік міністра культуры БССР Я. Парватаў сьцьвярджаў, як высока пазытыўную й пажаданую надалей зьяву, наступнае: „Ня будзе перабольшаньнем сказаць, што руская клясыка й сучасная руская драматургія складаюць асноўны рэпэртуар беларускага драматычнага тэатру й па сяньняшні дзень".

Далей. На пісьменьніцкім Зьезьдзе ўвесь час быў прысутны сакратар ЦК КПБ А. С. Пілатовіч. У сваім выступленьні ён павадаміў аб цэлым радзе мерапрыёмстваў, намечаных партыяй дзеля заспакаеньня найбольш палючых патрэбаў у галіне беларускай культуры, як палепшаньне дзейнасьці кнігагандлю, выданьне беларускай энцыкляпэдыі, выдаваньне бібліятэчкі беларускага фальклёру, пабудова памятнікаў Янку Купалу й Якубу Коласу, адсьвяткаваньне 450-годзьдзя беларускага кнігадрукаваньня й пабудова памятніка Францішку Скарыну, павялічэньне колькасьці гадзінаў для выкладаньня беларускай літаратуры ў школе.

Калі я чытаў у „Літаратуры й Мастацтве" пералік гэтых мерапрыёмстваў, дык быў прыгатаваны, што вось зараз знайду нешта й у карысьць беларускай драматургіі, прыкладам, што вось вядзецца падрыхтоўка дзеля пераводу прынамся некаторых тэатраў на беларускую мову. Нажаль, заміж чагосьці падобнага, я натрапіў на наступныя словы сакратара ЦК: „Нядрэнна, на наш пагляд, разьмеркаваліся сілы пісьменьнікаў рэспублікі па жанрах". Значыцца, і жанр драматургіі прадстаўлены задавальняюча!?

Нельга ў вадным газэтным артыкуле зрэфэраваць хоць-бы агульна выказваньняў паасобных пісьменьнікаў у дыскусіі. Усе яны былі вельмі цікавыя, шчырыя й карысныя, і, наўсуперак афіцыйнаму дакладу й судакладам, былі поўнай апрабатай сяньняшняга кірунку разьвіцьця беларускай літаратуры з тэндэнцыяй далейшага вызваленьня літаратурнага мастацтва ад службовае ролі. Адзін толькі Іван Мележ у сваім выступленьні сказаў пра характар і лініі разьвіцьця сучаснай беларускай літаратуры куды больш, чымся Броўка ў сваім даўгім дакладзе.

Усё-ж спынімся коратка на адной праблеме, што выплыла ў рыскусіі — на праблеме нацыянальнага характару літаратуры.

У сваёй уступнай прамове старэйшы пісьменьнік Кандрат Крапіва паставіў быў пытаньне: „Ці заўсёды, зьвяртаючыся да нашага мінулага, мы разглядаем яго з правільных мэтадалягічных пазыцыяў, ці заўсёды мы праводзім выразную мяжу, скажам, паміж нацыянальным і нацыяналістычным?" Крапіва, паставіўшы гэтае пытаньне, пакінуў яго, аднак, без адказу. Затое далі на гэтае пытаньне вычэрпваючы адказ іншыя ўдзельнікі Зьезду.

Тут вартая ўвагі заява Піліпа Пестрака: „Не адрывацца ад сваёй глебы, імя якой — народнае жыцьцё, гэта павінна быць асновай для кажнага мастака-пісьменьніка". Пра гэтую нацыянальную аснову гаварылі шмат якія ўдзельнікі дыскусіі, пер-наперш паэтка Эдзі Агняцьвет у сваім судакладзе пра дзіцячую літаратуру. Яна падчыркнула, што любоў да роднага краю павінна быць аўноўным матывам і фонам дзіцячай літаратуры. „Любоў да Радзімы, — гаварыла яна,— пачынаецца ад любові да той зямлі, дзе чалавек нарадзіўся й расьце, ад любові да прыроды, да побыту народу, да яго мовы".

Але найбольш прынцыпова й поўна адказаў на пастаўленае Крапівом пытаньне паэта Ніл Гілевіч. Сваю галоўную тэзу сфармуляваў ён гэтак: „Сапраўды інтэрнацыяналісты той, у душы каго любоўна суседнічаюць павага й пашана да культуры свайго народу з павагай і пашанай да культуры іншых народаў. Атрафіраваньне пачуцьця нацыянальнай гордасьці хутчэй чым да чаго іншага, прыводзіць да касмапалітызму". Падчыркваючы пазытыўныя каштоўнасьці нацыянальнай мінуўшчыны народу, Гілевіч паставіў яшчэ й другую тэзу: „Гэроі рэвалюцыі, грамадзянскай і айчыннай войнаў вырасьлі не на голым месцы, яны выхоўваліся на гэраічных старонках гісторыі народу".

Дык дзе-ж тут асновы для боязі Крапівы перад беларускім нацыяналізмам ці, як ён выразіўся, „нацыяналістычнымі" у гісторыі беларускага народу? Дый наагул больш чым дзіўна, калі якраз беларускі пісьменьнік нязвычайна рупліва гэтую боязь падчырквае, тады калі як у мінуўшчыне Беларусі, гэтак і сяньня была й ёсьць адно абарона перад наступам чужога, галоўна расейскага, запраўды азьвярэлага нацыяналізму.

Тое, што пісьменьніцкі Зьезд шырака насьветліў гэтае пытаньне й разьвеяў боязь такіх, як Крапіва, руплівцаў перад уяўным беларускім нацыяналізмам, — адно з прынцыповых і найважнейшых дасягненьняў Зьезду.

Усе-ж іншыя дасягненьні — гэта, незалежна ад афіцыйнага дакладу й у вялікай меры судакладаў ды наўсуперак ім, агульнае пацьверджаньне правільнасьці сяньняшняй ідэйнай і мастацкай ськіраванасьці беларускай літаратуры й такое-ж агульнае пажаданьне, каб літаратурнае мастацтва было перш-наперш мастацтвам, а не прапагандовым рупарам партыйнае палітыкі.

Ст. Станкевіч

ШЭСЬЦЬДЗЕСЯТ ГОД ТАМУ

У ВАДЗНАЧЭНЬНЕ НАШАНІЎСКАГА ГОДУ

Сёлета спаўняецца 60-цігодзьдзе ад выхаду беларускай газэты „Наша Ніва" ў Вільні. „Наша Ніва", што пачала выходзіць 23 лістапада 1906 году, будучы папярэднічай кароткатрывалай газэтай „Наша Доля", першы нумар якой выйшаў 14 верасьня таго-ж 1906 году. — гэта першая беларуская легальная газэта пасьля скасаваньня ў 1905 годзе забароны беларускага друку.

Гэта была пара, калі ўся царская імпэрыя была ахопленая рэвалюцыйным рухам. У сувязі з гэтым цар змушаны быў пайсьці на некаторыя палёгкі для народаў сваёй імпэрыі.

Для мяне, чытача „Нашай Нівы" з 1906 году, цяжка напісаць успаміны, каб мелі яны гістарычную вартасьць. Я быў тады малалетнім вясковым юнаком. А пасьля сьмерці бацькі, я змушаны быў памагаць матцы ня толькі ў гаспадарцы, але й прызарабіць вонках 15-20 капеек у дзень, каб пражыць усёй сям'і й аплаціць усе падаткі.

Я разумею, што знойдуцца сяньня й такія, у якіх зродзіцца сумлеў: „Як-жа гэта магло стацца, каб вясковы юнак без адукацыі ды захапіўся чытаньнем беларускай газэты?" Каб разьвеяць падобныя сумлевы, неабходна вярнуцца да 1905 году. Аднаго летняга дня, калі я быў на працы ў двары, прыйшлі да работнікаў два даросьлія вучні гарадзкога вучылішча ў Навагрудку Пётра Булыга зь вёскі Селішча й Гірш Ражанскі зь вёскі Куравічы й пачалі агітаваць, каб кінулі працу, бо працоўныя ўзбагачваюць адно абшарнікаў. Малая колькасьць работнікаў, у тым ліку й я, спынілі працу.

Ад гэнага часу Пётра Булыга пачаў часта наведваць мяне й даваць мне дробныя дапучэньні, якія я й выконваў. Мне няведама, ці зьвяртаўся ён таксама й да іншых, што пакінулі работу. Але можна меркаваць, што ён яшчэ двух награвых, старэйшых за мяне А. Барыса й У. Дарашэвіча. Мы ўтрох раськідалі начамі адозвы й запальвалі змочаныя ў газу анучы на высокіх тычках, пастаўленых намі на ўзгорках. Гэтым наводзілі страх на мясцовых сялян, бо ўсе тады гаварылі, што бунтаўшчыкі спаляць вёску, калі ейныя жыхары будуць хадзіць на працу да абшарніка. Я нагэтулькі ўвайшоў у давер Пятра Булыгі, што ён мяне запрасіў на іхнае паседжаньне, якое адбывалася ў старым запушчаным на аднасельлі млыне. Там я пазнаў Базыля Рагулю й давед аўся, што гэта гурток эсэраў, аб якіх я ў той час ня меў нат зялёнага паняцьця.

Пасьля некалькіх месяцаў я трохі раскумекаў пра гэта, і ў мяне паўстала пытаньне, а як-жа я паступлю ў выпадку, калі яны запрапануюць мне стацца сябрам іхнага гуртка. Сяньня не магу прыпомніць, ці я дзесьці чытаў ці ад кагосьці чуў, а мо гэта былі мае собскія меркаваньні, што партыя эсэраў мае тэрарыстычныя тройкі, якія, паводля лясаваньня, мусяць кагосьці застрэліць. Гэтая вось справа мяне й палохала: хацелася быць рэвалюцыянэрам, але й шкадаваў свайго юнацкага жыцьця.

6 жніўня 1906 году (ст. ст.) у Навагрудку адбываўся вялікі кірмаш. У гэты-ж дзень на 25-кілямэтравай даўжыні тракту зь Любчы ў Навагрудак Б. Рагуля, П. Булыга, Г. Ражанскі й я на тэлеграфных слупох расклейвалі Выбарскую адозву, і пры гэтай рабоце ўсіх нас арыштавалі. Б. Рагулю й П. Булыгу выслалі на паўтара году ў Адэскі павет, Г. Ражанскі ўцёк з-пад арышту й выехаў у Амэрыку, мяне-ж, як нялетку, адсьцёбалі бізунамі па мяккім месцы.

Пад восень таго-ж 1906 году мой сусед Юзік Гаўраш, заможных бацькоў сынок, шукаючы сабе жонкі, хадзіў на фэсты на далёкія аколіцы, пераважна ў Віленскую губэрню. Аднаго дня, спаткаўшы мяне, даў мне беларускую газэту, кажучы: „на, чытай, калі зможаш". Гэта была „Наша Ніва". Калі я пачаў чытаць, спачатку ўзапраўды было вельмі цяжка, асабліва ня мог даваць сабе рады із злучэньнямі літараў дз, дж, ць, цё, цьцё і г. д. Я пачаў прыслухоўвацца, як я сам гавару й нашыя людзі, і тады я хутка ўжо ўсвоіў сваё роднае друкаванае слова. Калі я чытаў сялянам „Нашу Ніву", яны гаварылі: „Мо цяпер паны будуць шанаваць і нашую мужыцкую мову". Нашае роднае друкаванае слова зрабіла на мяне вялікае ўражаньне. Я ведаў, што ў Беларусе, што аж шэсьць губэрняў належаць да Беларусі: Смаленская, Віцебская, Магілеўская, Менская, Гарадзенская й Віленская. Гэта было ў расейскай кніжцы „Родное слово" ці „Родный край", — добра ня памятаю.

Прайшло некалькі тыдняў, і мой сусед ня прыносіў мне газэты. Гэтыя тыдні здаваліся мне вечнасьцяй. Аднаго дня я папрасіў у маткі дазволу пайсьці пехатой у Менск. Чаму ў Менск, а ня ў Вільню, дзе выдавалася газэта? Перш-наперш, я не зьвярнуў быў увагі на месца друку газэты. Падругое, я быў фанатычна рэлігійны, і дзякуючы расейскім сьвятаром, вельмі варожа ставіўся да каталікоў, якіх уважаў за Палякоў.

Не зважаючы на мой малады век, матка ў нічым мне не адмаўляла, яна дазволіла таксама пайсьці й у Менск. Выходзячы з хаты, я ўзяў сябе найшчасьлівейшым у сьвеце. На сваім шляху прыйшлося два дні папрацаваць, каб папоўніць свой падарожны капітал. Прыйшоўшы ў Менск, я абыйшоў увесь горад і нічога не надыбаў, чаго шукаў. Не агледзеўся, як стала цёмна. Я мусіў нейдзе пераначаваць і зайшоў у гатэль „Эўропа". Там на мяне глядзелі, як на нейкае дзіва, але на маю ветлівую просьбу мне далі пакойчык на падстрэшшы за 50 капеек. Назаўтрае, выходзячы па сходах, набіў сабе гуз на лобе аб люстраную сьцяну. Раніцай яшчэ раз абыйшоў горад і не знайшоўшы, чаго шукаў, паплёўся дамоў.

У позную восень таго-ж году надарылася нагода пабываць і ў Вільні. Адзін дзядзька наняўся быў загнаць у Вільню дзесяць кароў, а для помачы ўзяў ён мяне. Мне хацелася хоць здалёку паглядзець на тых людзей, што выдавалі „Нашу Ніву". Я іх уяўляў нейкімі нязвычайнымі. Прыбыўшы ў Вільню, мы адразу адправіліся на рынак, дзе прасталі ўвесь дзень, а падвечар, зьеўшы гарачай капусты за 5 капеек, змушаны былі вяртацца дамоў. Дык і гэтым разам не пашанцавала беспасярэдня стыкнуцца з „Нашай Нівай". Ён быў злы на ўсіх і на ўсё, галодна-ж на гэтага дзядзьку.

Пасьля гэтае няўдачы ў маіх пошуках, я зьвярнуўся да таго суседа, які мне даваў раней газэту. Але гэта быў пачатак зімы й фэсты нідзе не адбываліся. Дык ён мне сказаў, што раней Каляд ня зможа мне даставаць газэту. Між Калядаў я дастаў ад яго дзьве газэты, пазьней ён мне іх прыносіў нярэгулярна, зімой вельмі рэдка, улетку часьцей. Гэтак было да канца 1911 году.

У пачатку 1912 году я пераехаў на працу ў земскі сельска-гаспадарскі склад у Баранавічы. Там я апынуўся сярод беларускай інтэлігенцыі. Гэта былі: Я. Мурашка, паветавы аграном, сацыял - дэмакрат меншавік зь вёскі Ябланоўшчына каля Міра, Ф. Ігнаценка, павятовы лугавод із Смаленшчыны, Маеўскі, студэнт практыкант зь Бельшчыны, Ф. Мазалевіч, загадчык складу. Усе яны былі зы мною, як браты. Я. Мурашка адбыў трохгадовую ссылку, будучы гімназістым, штотыдня езьдзіў у Менск і прывозіў „Нашу Ніву". Ад таго часу я чытаў „Нашу Ніву" рэгулярна аж да выбуху Першае сусьветнае вайны.

У дзень пачатку вайны я быў у Фінляндыі на сельска-гаспадарскай экскурсіі, зарганізаванай Менскім губэрнскім земствам. Не закончыўшы экскурсіі, змушаны былі вяртацца дамоў. З усяе нашае групы застаўся ў Баранавічах толькі Ф. Ігнаценка. Я. Мурашку, як палітычна ненадзейнага, выслалі ў Гарадзею, бо ў Баранавічах знаходзіўся штаб галоўнага камандуючага. Ф. Мазалевіча мабілізавалі ў армію, Маеўскі выехаў дамоў.

Праз месяц і мяне забралі ў маскалі. А праз год Немцы забаранілі выдаваць „Нашу Ніву", якая за дзевяць год свайго існаваньня збудзіла да беззадзейнага сну мільёны сыноў і дачок беларускага народу. Для мяне асабіста „Наша Ніва" была школай у поўным значэньні гэтага слова. Пад ейным уплывам я даў сабе слова служыць свайму народу й бацькаўшчыне.

Ня будзь „Нашай Нівы" — ня было-б Першай, Другой і Трэйцяй Устаўных Граматаў, ня было-б БНР. Ня было-б 14-ёх беларускіх прадстаўнікоў у польскім сойме й сэнаце з выбараў 1922 году. Ня было-б Беларускай Сялянска - Работніцкай Грамады. Я асабіста, калі-б ня чытаў „Нашай Нівы", напэўна не згадзіўся-б кандыдаваць у польскі парлямант, бо быць беларускім пасолам абазначала пазбавіць сябе волі й сесьці на доўгія гады за краты. Будучы пасолам, падчас мае сямімесячнае „адсутнасьці" (сядзеў у вастрозе) мае сябры з Клюбу „Змаганьне" Валынец і Грэцкі, а так-жа Варскі, Сахацкі й карэспандэнт Барскі былі паклікалі мяне ў свой клюб і запрапанавалі перайсьці да кампартыі. Я катэгарычна сказаў — не і выйшаў, бразнуўшы дзьвярыма.

З чатырох закладчыкаў „Нашай Нівы" толькі Іван Луцкевіч памёр сваёй сьмерцяй. Антон Луцкевіч, Вацлаў Іваноўскі й Аляксандар Уласаў замардаваныя камуністымі. Слава, Гонар і Вечная Памяць ім.

А. Стагановіч

СЯРОД СУРОДЗІЧАЎ У КЛІЎЛЕНДЗЕ

ЮБІЛЕЙ АЙЦА АЛЯКСАНДРА

Як тэлеграфныя слупы мігацяць перад вачыма, калі сядзіш у вагоне хуткага цягніка й глядзіш у вакно, гэтак-жа хутка бягуць і нашыя гады. Таму неспадзяванаю весткаю для сяброў парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Кліўлендзе было, што а. Аляксандру 16 ліпеня споўнілася 65 год жыцьця й 16 год сьвятарства й дзейнасьці на рэлігійнай ніве. Кажнаму здавалася, што а. Аляксандру ня больш як 55 год жыцьця.

Юбілейнае сьвяткаваньне распачалося Божаю Службаю, якую адправіў сам Юбіляр у суслужэньні пратадыякана а. Калістрата й з удзелам парахвіяльнага хору пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага.

У нядзелю 17 ліпеня папаўдні сабралася больш за сотню запрошаных гасьцей для адзначэньня ўгодкаў у царкоўнай залі, дзе ўжо на сталох быў расстаўлены абед, прыгатаваны шчырымі парахвіянкамі. Апрача парахвіянаў і сьвецкіх гасьцей, прыбыў а. Аляксандра прыехаў украінскі сьвятар а. Лявонці з матушкай. У знак прыязьні ён падносе Юбіляру трэбнік прыгожага выданьня УАПЦарквой.

Адказным гаспадаром на ўрачыстасьці быў сп. М. Гумен — бліжэйшы супрацоўнік а. Аляксандра на царкоўнай ніве яшчэ за часоў іхнага побыту ў Ангельшчыне. Прыгожы торт у форме Біблії прыгатавала сп-ня Ірэна Брэцці.

Спаміж прысланых прывітаньняў зь вялікаю ўвагаю было выслухане прывітаньне Яго Высокапраасьвяшчэнства Уладыкі Васіля, у якім выказваліся ня толькі сардэчныя пажаданьні Юбіляру, але й усім парахвіянам. Асабіста віталі Юбіляра ў часе ўрачыстасьці а. Лявонці, старшыня Царкоўнай Рады сп. В. Радзюк і старшыня Беларускага Жаноцкага Згуртаваньня сп-ня К. Каляда, якія падарылі Юбіляру чэк на 100 даляраў на набыцьцё расы. Ад імя Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня віталі старшыня ягоны сп. С. Карніловіч.

Сярод шматлікіх прамоваў на асаблівую ўвагу заслугоўвалі прывітаньні д-ра Я. Сажыча з Дэтройту, інж. Махахея, сп. Івана Кашкадаева ад імя Казакаў, што належаць да беларускай парахвіі, сп. Яцэвіча, сп. Асіпчыка й сп. Гасьцеева.

Шчыра падзякаваўшы ўсім за прыгожыя прывітаньні, Юбіляр коратка падзяліўся з прысутнымі некаторымі важнейшымі мамэнтамі із свайго жыцьця. Пасьля гэтага кажны й кажная асабіста падыходзілі й віталі а. Аляксандра, жадаючы яшчэ раз яму шмат гадоў пражыць у шчасьці й плённай працы на рэлігійнай ніве на карысьць Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы й беларускага народу.

Удзельнік Урачыстасьці

СУПОЛЬНАЯ МАЛІТВА Й СУСЕДЗКІЯ ДАЧЫНЕНЬНІ

Парахвія Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Жыровіцкае Маці Божае ў Кліўлендзе 12 чырвеня сёлета перажыла радасны дзень з нагоды выступленьня на ўрачыстасьці ў суседняй парахвіі.

Магчыма прызначэньнем лёсу, Беларусам у Кліўлендзе было суджана набыць пляц і пабудаваць на ім царкву поруч з пратэстанцкаю царквою сьв. Тройцы, якая належыць да рэфармаванае царквы, заснавальнікамі якое былі Кальвін і Цьвінглі.

Ад даўжэйшага часу паміж нашаю парахвіяй і суседняй існавалі прыязныя суседзкія дачыненьні, якія праяўляліся толькі ў гутарках і абменах думкамі больш гаспадарскага значаньня, як узаемнае карыстаньне пляцам для паркаваньня машынаў, абмен сьвяточнымі прывітаньнямі й іншыя справы.

Бачучы нашую школьную моладзь, якая часта ў летнім часе робіць рэпэтыцыі танцаў і гульняў на парахвіяльным пляцы, нашу дарослую моладзь, якая гуляе тут у валейбол, ці амаль кажны дзень сьвята, выконваючага парадкі, суседзі зьвярнулі ўвагу на нашую працавітасьць і запрасілі напачатку, каб нашая моладзь выступіла з танцамі для парахвіянаў іхняе царквы. А каб навязаная гэткім спосабам сяброўская лучнасьць ня мела перапынку, нашая парахвія запрасіла сьвятара парахвіі сьв. Тройцы на банкет храмовага сьвята, катораму як прыняцьцё, гэтак і ўпрыгожаньне нашае царквы вельмі спадабалася, а гэтым самым і прыязнь яшчэ больш замацавалася.

У міжчасе ў суседняй царкве была праведзеная капітальная перабудоўка царкоўнае залі, кошты якое вынеслі каля 270 тысячаў даляраў. Пасьля заканчэньня будовы на ўрачыстасьць багасловеньня новае будоўлі быў запрошаны хор нашае царквы, сьвятар, парахвіяне і хор аднае каталіцкае парахвіі. Пытаньне ці нашай парахвіі прыняць удзел у ўрачыстасьці, было ўзята пад разгляд на паседжаньні Царкоўнае Рады, бо былі чутны галасы, што не належыць выступаць, аднак бальшыян была за тым, каб удзел узяць, бо існаваньне БАПЦарквы і наагул беларускую нацыянальную справу трэба рэпрэзэнтаваць усюды і заўсёды. І распачалася падрыхтоўка да выступленьня ў суседзяў.

Гэткім чынам дня 12-га чырвеня а 4 гадзіне папаўдні выступалі аж тры хоры найбольшых хрысьціянскіх цэркваў: Праваслаўнае, Каталіцкае і Пратэстанцкае.

У праграму ўвайшлі вылучна рэлігійныя песьні. Пасьля адсьпяваньня працэсыйнага гімну настаяцель парахвіі ў кароткіх словах выясьніў значаньне сьвяткаваньня, і першым выступіў хор ягонае парахвіі, які прасьпяваў тры песьні, а сьвятар каталіцкае царквы прачытаў малітву.

Другім выступаў хор нашае беларускае парахвіі пад дырыгенцтвам сп. Кіслага, які гэтак сама прасьпяваў тры песьні, прысьвечаныя дню імя парахвіі ў царкоўна-славянскай мове.

Трэйцім выступам было выкананьне пяці песень хорам каталіцкае парахвіі з удзелам у ваднэй зь песень беларускага салістага Міколы Стрэчаня. Пасьля ўсе тры хоры, разам злучаныя, выканалі яшчэ тры песьні, а рэгенты для кіраваньня на зьмену кажнае песьні чаргаваліся паміж сабою. А на заканчэньне згодна праграмы а. Аляксандар прачытаў малітву і паблагаславіў усіх прысутных, што зрабіла вельмі прыемнае ўражаньне, бо ў пратэстанцкіх цэрквах гэта ня ўжывацца.

Па заканчэньні першае часткі праграмы ўсе прысутныя сабраліся ў парахвіяльнай залі (лікам больш 500 асоб), дзе ўжо быў вельмі эстэтычна прыгатаваны абед, каторы быў зарганізаваны гэтак умела, што гэтыя больш 500 асобаў змаглі быць накормлены на працягу паўгадзіны часу.

А гадзіне сёмай зьмест тае самае праграмы быў паўтораны другі раз, для нова прыбылых вернікаў, бо царква магла зьмясьціць толькі 500-600 асобаў.

Мы ня хочам тут пісаць музычнае рэцэнзіі з адбытага канцэрту і ня зьбіраемся хваліць выступаў свайго беларускага парахвіяльнага хору, але з поўнасьцю можам напісаць, што найбольшым зацікаўленьнем карыстаўся наш выступ, бо было чуваць шмат галасоў: „як яны могуць гэтак добра, гэтак прыгожа сьпяваць без арганаў"? Было выказана шмат падзякі як ад кіраўнікоў, гэтак і парахвіянаў суседняе парахвіі, што яшчэ больш замацавала добрасуседзкія дачыненьні. Ня было цяпер расчараваных і сярод Беларусаў, бо кажнаму было зразумелым, што пра гэтае выступленьне мы спрычыніліся да пашырэньня веды пра нашую нацыянальную царкву і аб нашым беларускім народзе не толькі ў Кліўлендзе, але і далёка ў ваколіцы, бо ў распаўсюджаных праграмах урачыстасьці і ў прэсе ўсюды выразна было зазначана аб удзеле Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы.

М. К.

З ЖЫЦЬЦЯ МОЛАДЗІ Ў КЛІЎЛЕНДЗЕ

Танцавальны гурток ЗБМА ў Кліўлендзе выступаў 27 лютага на чарговым 17-ым міжнародным фэстывалі. У фэстывалі прыймала ўдзел 26 групаў розных нацыянальнасьцяў. Беларуская моладзь выканала на фэстывалю два народныя танцы: Бульбу й Лявоніху. Да танцаў падыгравал акардыяністы Ул. Літвінка. Беларуская група была вялікая, добра падрыхтаваная й заняла адно зь лепшых месцаў. Перад фэстывалем некалькі раз у мясцовай англамоўнай прэсе паведамлялася пра ўдзел Беларусаў ды была зьмешчаная фотаздымка беларускіх танцораў.

10 травеня ЗБМА й БАЗА ладзілі Дзень Маткі. Пасьля звычайнае сьв. Літургіі ў БАПЦаркве, а. Аляксандар адслужыў малебен за беларускіх матак. Пасьля гэтага адбыўся ў царкоўнай залі супольны банкет. Сяброўкі ЗБМА прышпілілі ўсім маткам прыгожыя кветкі. Падчас банкету жаноцкі ансамбль пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага прасьпяваў некалькі песьняў пад акампаніямант К. Стрэчэня. Дзеці выступалі з дэклямацыямі. На заканчэньне адбыліся агульныя танцы пад гукі аркестры Ул. Літвінкі.

Ужо другі раз Заалягічны парк у Кліўлендзе запрашаў Беларусаў з народнымі танцамі. 12 чырвеня моладзь і школьнікі выканалі тры танцы: Крыжачок, Юрачку й Бульбу. Падыгравалі да танцаў К. Стрэчань, Ул. Страпко й К. Калоша. Пасьля Беларусаў выступалі яшчэ восем нацыянальнасьцяў.

25 чырвеня адбылося заканчэньне школьнага году ў беларускай сыботняй школе ў Кліўлендзе. Урачыстасьць распачалася малебнам з многагодзьдзем. Пасьля гэтага былі зробленыя фотаздымкі дзяцей з настаўнікамі. У залі сабраліся бацькі вучняў і знаёмыя, каб пабачыць мастацкія выступленьні дзяцей. Кіраўнік школы сп. К. Кіслы ў кароткай прамове заклікаў бацькоў, каб яшчэ больш рупіліся пра родную школу й рабудоўвалі яе. Клясныя настаўнікі раздалі пасьветчаньні аб пасьпяховасьці. Мастацкая частка складалася зь песьняў, танцаў, дэклямацыяў ды кароткіх сцэнічных абразкоў.

МАЁЎКА БЕЛАРУСКІХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ

Беларускія арганізацыі БАЗА, ЗБМА й Беларускае Жаноцкае Згуртаваньне ў Кліўлендзе 10 ліпеня сёлета ладзілі супольную маёўку ў прыгожай мясцовасьці Гінклы Лэйк, каб, першае, прыемна правесьці супольны час, другое, прыдбаць трохі грошай для Беларускай Сыботняй Школы ў Кліўлендзе. Праўда, хоць не шмат, але каса школы ўсё-ж павялічылася, за што ўсім удзельнікам належыцца падзяка.

ПАРАХВІЯЛЬНАЯ МАЁЎКА

У нядзелю 26 чырвеня сёлета Царкоўная Рада БАПЦарквы ў Кліўлендзе ладзіла маёўку ў Гінклі Лэйк. Такія маёўкі ладзяцца кажнага году й маюць дзьве мэты: прыемна правесьці час на сьвежым паветры ў сваёй беларускай сям'і ды папоўніць царкоўную касу.

ВЕСТКІ з КАНАДЫ

BYELORUSSIAN-CANADIAN ALLIANCE
524 St. Clarence Avenue
Toronto 4, Ont.
Матарыялы да друку, ахвяры й падпіску просім прысылаць на адрыс:
Dr. R. Zuk
54 Mary Street
Barrie, Ont. Tel. 728-7581
Advertising rate — $ 1.25 per column inch.

17-Ы АГУЛЬНЫ ГАДАВЫ ЗЬЕЗД ЗБК

28-га травеня ў Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім цэнтры ў Таронта адбыўся 17-ты звычайны гадавы Агульны Зьезд Згуртаваньня Беларусаў Канады. Зьезд прарабіў вялізарную работу, разгледзіўшы й вырашыўшы 11 пунктаў парадку дня. Даўнеі такая работа займала цэлы дзень, а то й два дні працы. Сёлетні-ж Зьезд справіўся з гэтай работай за чатыры гадзіны. Заўдзячваць гэта трэба ўмеламу й тактоўнаму вядзеньню Зьезду старшынём Зьезду, добра падрыхтаваным загадзя дакладам і справаздачам, ды грамадзкай дасьпеласьці удзельнікаў Зьезду, якія ў сваіх дыскусіях, за малымі выняткамі, былі тактоўнымі, рэчовымі й талковымі. З усяго гэтага й вынікла працаздольнасьць і наагул высокі ўзровень Зьезду.

Зьезд адчыніў старшыня ўступаючай Галоўнай Управы ЗБК Мгр. А. Грыцук і папрасіў айца пратаярэя М. Мацукевіча прачытаць малітву. Пасьля малітвы ўдзельнікі Зьезду адсьпявалі „Беларусь, наша маці краіна".

Мандатная камісія, пасьля разгляду сьпіску прысутных і ўпаўнаважаньняў, прызнала Зьезд правамоцным і прыступіла да выбараў прэзыдыюму Зьезду, у які ўвайшлі: Др. Б. Рагуля — старшыня, сп-ня О. Грыцук — сэкратар і сп. А. Протас — сябра.

З прывітаньнямі Зьезду выступілі Др. В. Жук-Грышкевіч ад Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады й сп. В. Целеш ад Царкоўнай Рады.

Із справаздачаў аддзелаў ЗБК, Галоўнае Управы й Наглядные Рады выявілася, што за мінулы год ЗБК зрабіла вялікую работу, выконваючы амаль поўнасьцяй свой гадавы плян працы. Апрача звычайнай бягучай працы, была ўпрыгожана заля Б.Г.-Г. Цэнтру, створана арганізацыя Беларускіх Жанчын, зарганізаваны Каардынацыйны Камітэт Беларусаў Канады, аднаўлены Танцавальны Гуртok, аздароўлены „Веcткі з Канады". Апрача ўдзелу ЗБК ў сьвяткаваньні 25-га Сакавіка, якое праводзіў ККБК, была зьвернутая належная ўвага й на беларусаведу: адбылося некалькі дакладаў з гадавінамі Багушэвіча й Цёткі ўлучна, ды праведзены кароткі курс беларускай мовы для дарослых. ЗБК брала ўдзел у працах Канэдыен Сэнтэнары Кансіл, як сябра гэтай агульна Канадзкай арганізацыі; шкада толькі, што абмежанасьць сродкаў не дала магчымасьці ЗБК здабыцца на ўласны будаўнічы праект ЗБК на стагодзьдзе Канады. Была зьвернутая ўвага й на тавараскае жыцьцё: ладзіліся прынагодныя абеды й сяброўскія імпрэзы.

Да слабейшых пунктаў у выкананьні пляну працы трэба аднесьці недахопы ў беларускай школцы для дзяцей. Школка працавала коратка й нярэгулярна. Што да арганізацыі моладзі, дык справа гэта, хоць і вельмі скамплікаваная, але скранулася зь месца. Зроблены былі паважныя высілкі, дзякуючы якім аднаўлены быў Танцавальны Гуртok Моладзі, ды ўдалося ўцягнуць моладзь у сьвяткаваньне 25-га Сакавіка. Стварэньне-ж арганізацыі моладзі — гэта наступны этап.

Дыскусія над справаздачамі была жывая й канструктыўная, калі не браць пад увагу некалькіх выняткаў. У выніку яе, на прапанову Наглядной Рады, Зьезд прызнаў уступаючай Галоўнай Управе абсалюторыюм з падзякай.

З прапанаваных кандыдатаў Намінацыйнай Камісіі й дадатковых у ворганы ЗБК былі выбраны: у Галоўную Управу Мгр. А. Грыцук — старшыня, Др. Р. Жук — сэкратар і сп. В. Касьцюкевіч — скарбнік. На адміністратара дому быў выбраны сп. М. Ганько й на рэфэрэнта моладзі сп. Г. Барановіч.

У Наглядную Раду былі выбраны: Др. Б. Рагуля, сп. М. Шуст і сп. М. Рачыцкі. У Сяброўскі Суд: сп. А. Протас, сп. Л. Жураўскі й сп. А. Монід.

Справа „Вестак з Канады" была абгаворана спакойна й разважна бязь ніякіх кантравэрсіяў, апрача заўваг сп. К. Акулы й А. Маркевіча што да завешаньня іх у рэдкалегіі ў мінулым годзе. Была зьвернутая ўвага на тое, што ня ўсе сябры ЗБК падтрымліваюць належна газэту матар'яльна, ды выказана пажаданьне, каб справу гэтую направіць. Усе-ж справы зьвязаныя з газэтай перададзеныя былі Зьездам Галоўнай Управе.

У справе ўдзелу ЗБК ў сьвяткаваньні Стагодзьдзя Канады й у справе канцэрту на Сусьветнай Выстаўцы ў Монтрэалі Зьезд выказаўся за жывы ўдзел ЗБК ў абедзьвюх падзеях і ўпаўнаважыў Галоўную Управу зрабіць усё магчымае ў гэтых справах. Апрача таго, Зьезд пастанавіў стварыць адмысловы фонд для гэтых справаў, на скарбніка якога быў выбраны сп. А. Маркевіч.

У справе пляну працы на новую кадэнцыю Зьезд даручыў да выкананьня новай Галоўнай Управе канкрэтныя заданьні: 1. Утрымаць усе пазыцыі дасягненыя ў мінулым годзе. 2. Завяршыць арганізацыю моладзі. 3. Зарганізаваць удзел ЗБК ў сустрэчы Беларусаў Паўночнай Амэрыкі ў верасьні ў Клілендзе. 4. Усімі магчымымі сродкамі ўзяць удзел у сьвяткаваньні Стагодзьдзя Канады й канцэрце на Сусьветнай Выстаўцы ў Монтрэалі. Паколькі-ж гэта справы агульна-беларускай рэпрэзэнтацыі, старацца прыцягнуць да іх нашых суродзічаў з З.Ш.А. й эвэнтуальна зрабіць у 1967 годзе надзвычайнае спатканьне Беларусаў Паўночнай Амэрыкі ў Канадзе. 5. Зьвярнуць увагу на арганізацыю й працу аддзелаў ЗБК. 6. Старацца выкупіць гіпатэку (моргіч) на доме Б.Р.Г. Цэнтру. 7. Утрымаць на належнай вышыні газэту.

Мінулы год у працы ЗБК быў вельмі плённы. Дай-жа Божа, каб бягучы год быў яшчэ пляннейшы.

Зьезд закончыўся адсьпяваньнем нацыянальнага гімну.

СТАГОДЗЬДЗЕ КАНАДЫ Й СУСЬВЕТНАЯ ВЫСТАЎКА

Гэтыя дзьве падзеі займаюць шмат нашай увагі. І ня дзіўна чаму. У наступным — 1967 годзе сконьчыцца сто год канадзкай дзяржаўнасьці. Да сьвяткаваньня гэтай так важнай гадавіны рыхтуецца ўся краіна, усе ўстановы, усе арганізацыі, усе этнічныя групы, што засялілі Канаду. Беларусы — зразумела зарганізаваныя — таксама думаюць і дыскутуюць, як адзначыць стагодзьдзьдзе сваёй новай бацькаўшчыны. Справа ня лёгкая й не такая простая. Хацелася-б падрыхтаваць на гэту гадавіну нейкую сталую й трывалую відавочную памятку, каб пакінуць яе наступным пакаленьням. Але на гэта патробна шмат сродкаў і высілкаў, і пытаньне, на колькі іх можа пазволіць наша невялікая калёнія. Добра было-б зарганізаваць беларускі канцэрт на гэту падзею ці прынамся ўзяць удзел у супольным канцэрце этнічных групаў. Але зноў трэба лічыць на вышкаленые танцавальнай групы, на зарганізаваньне хору, або на заангажаваньне хораў і салістых нашых суродзічаў з З.Ш.А., бо сілы нашы сьціплыя.

Другая падзея, што таксама прыпадае на 1967 год — гэта Сусьветная Выстаўка ў Монтрэалі з усімі яе атракцыямі й мілёнамі наведвальнікаў. У канадзкім павільёне будуць выступаць із сваім нацыянальным мастацтвам усе этнічныя групы. Ці мы — Беларусы можам застацца з-заду іх? Кажны скажа, што не, тым больш, што „Суверэнная БССР" будзе мець цэлы дзень для сваёй прапаганды ў Савецкім павільёне. Але зноў-жа маем тыя самыя цяжкасьці, што й у сьвяткаваньні стагодзьдзя Канады — патрэбныя сілы й сродкі. Вось і ломім галовы, думаем і разважаем, што й як мы можам зрабіць у сувязі з гэтымі дзьвюма так важнымі падзеямі. Агульны Зьезд ЗБК таксама прысьвяціў шмат часу гэтым справам ды зрабіў і канкрэтнейшы крок: пастанавіў пачаць зьбіраць грошы на фонд удзелу ў сьвяткаваньні стагодзьдзя Канады й выстаўцы ў Монтрэалі.

Што нам удасца зрабіць, цяжка увідзець сабе. Адно толькі поўна, што справа гэтая датычыць усіх Беларусаў, і ня толькі ў Канадзе, але й у Задзіночаных Штатах. Гэта справа нашай нацыянальнай рэпрэзэнтацыі, асабліва-ж калі ходзіць аб міжнародную выстаўку ў Монтрэалі, гэта наша агульна нацыянальная справа. Калі наша эміграцыя цьвердзіць, што найважнейшым заданьнем яе ёсьць нацыянальная рэпрэзэнтацыя — дык тут якраз зьяўляецца найлепшая нагода нацыянальнай рэпрэзэнтацыі, нагода, якой ня было да гэтага часу ў Канадзе й невядома ці і калі паўторыцца яна ў будучыні. Дык у гэтым агульнанацыянальным памеры й трэба разглядаць гэтую нагоду ды рыхтавацца да яе. На Агульным Зьездзе ЗБК было выказана пажаданьне, каб на 1967 год зрабіць у Канадзе ў сувязі з вышэйсказаным надзвычайнае Спатканьне Беларусаў Паўночнай Амэрыкі. Трэба каб беларускія арганізацыі Канады й Задзіночаных Штатаў прыступілі да рэалізацыі гэтага пажаданьня. Апрача таго, трэба ўжо пачаць згаварвацца з беларускімі мастацкімі сіламі абедзьвюх краінаў, каб рыхтаваліся да выступленьняў у Канадзе, ды стварыць арганізацыйнае кіраўніцтва гэтых выступленьняў. Касі каса, пакуль раса. **Ж.**

ТРАДЫЦЫЙНЫ ПІКНІК АШАЎЦАЎ

Беларусы гораду Ашавы высака ацэньваюць Дзень Бацькі, дзень таго, хто мусіць сваім крывавым мазалём утрымліваць сям'ю ды стала думаць пра яе дабрабыт. Вось-жа ў гэты дзень беларуская калёнія ў Ашаве ладзіць кажны год пікнік, які стаўся для яе традыцыйным.

За некалькі тыдняў да ведамай даты, Управа Беларускай Самапомачы ў Ашаве склікала сходку сяброў арганізацыі, на якой было запланавана супольнымі сіламі, як найлепш адзначыць Дзень Бацькі.

І калі прыйшоў чаканы дзень, а гэта было 19-га чырвеня г. г., выявілася, што Управа арганізацыі падрыхтавалася да пікніку надзвычай добра.

Аўта за аўтам пачалі зьяжджацца Беларусы на вызначанае месца, на б. фарму сп. Хацкевіча. А калі ўжо публіка сабралася, распачаўся традыцыйны супольны абед на зялёнай траўцы й сьвежым паветры. Прысутнымі былі тут ня толькі Ашаўцы, але й суродзічы з Таронта, зь Відбы, ды з усёй ваколіцы.

Пасьля абеду выступіў танцавальны гуртok моладзі з Ашавы й Таронта пад кіраўніцтвам сп. Б. Кіркі. Ён выканаў два беларускія танцы — Лявоніху й Крыжачок — пад музыку аркестры сп. Лісчонка. Моладзь танцавала надзвычай добра, за што гледачы ўзнагародзілі яе бурнымі воплескамі.

Пасьля гэтага адбыліся выбары каралевы, якая павінна рэпрэзэнтаваць Беларусаў на фэстывалі ў Ашаве 1-га ліпеня. Кандыдаткамі былі: Валянціна Сідарава, Тарэса Мышкоўская й Ірэна Харэвіч. З гэтых прыгажунь за каралеву была выбрана Валянціна Сідарава.

На гэтым праграмная частка была закончана. Цяпер усе забаўляліся, як хто хацеў. Але найбольшы лік удзельнікаў пікніку эксплаатаваў танцавальную плятформу пад віртуозную мэлядычнасьць балявых танцаў знанага акордыяністага Юркі Макко. Навет і не агледзеліся, як наступіў вечар, ды, хочаш-няхочаш, трэба было зьбірацца да дому.

ГАДАВЫ СХОД БСК У АШАВЕ

Сход Беларускай Самапомачы ў Канадзе адбыўся 7-га травеня ў гасподзе сп. Віктара Харэвіча ў Ашаве. Кіраваў гэтай арганізацыяй сп. Г. Харэвіч. Із справаздачы было відаць, што Управа БСК працавала нядрэнна. Фінансавы стан вельмі задавальняючы, а дзеля таго было адобрана прысутнымі — пачынаючы ад 1-га студзеня абніжыць сяброўскія складкі.

У выніку дыскусіі ўступаючай Управе былі выказаны абсалюторыюм з падзякай. Была паўторна ськіваваная галоўная ўвага на ўдзел Ашаўцаў у мясцовым фэстывалі й парадах, як і ў сьвяткаваньні стагодзьдзя Канады. У новую Управу былі выбраны: В. Харэвіч — старшыня, В. Пунтус і М. Грабко сябрамі. У кантрольную Камісію ўвайшлі сп. сп. Г. Харэвіч і Н. Богдан, якія дакааптуюць сабе трэйцяга сябру. **Хв. Пр.**

ДРОБНЫЯ ВЕСТКІ

● **Шмат шчасьця маладой пары!** У сыботу 21-га травеня ў беларускай царкве сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Таронта адбыўся шлюб сп-ні Лілі Машчонскай із сп. Ранальдам Натале. Шчыра вітаем сп. Паўла Машчонскага з гэтай радаснай падзеяй у жыцьці ягонай каханай адзіначкі, а маладой пары жадаем на многія гады шчасьця, удачы, ды столькі радасьці й сонца ў іхнім жыцьці, колькі яны іх цяпер маюць у сонечнай Бэрмудзе.

Сябры й прыяцелі

● **Урачыстасьць адзначаньня канадзкага грамадзянства** адбылася 18-га травеня ў Антарыйскім парляманьце ў Таронта. Фэдэральны суд на ўрачыстай сэсіі даў грамадзянства 30-цём Канадыйцам розных нацыянальнасьцяў, пры ўдзеле Антарыйскага прэм'ера Джона Робэртса, сакратара правінцыі й міністра грамадзянства Антарыя Джона Ярэмкі й дзяржаўнага сакратара Канады сп-ні Джуды Лямарш. Прысутныя былі шматлікія дастойныя госьці — прадстаўнікі грамадзтва, канадзкіх арганізацыяў і этнічных групаў. Ад Беларусаў быў запрошаны на ўрачыстасьць старшыня ККБК Др. В. Жук-Грышкевіч.

Пасьля ўрачыстасьці ўдзельнікі былі запрошаны на прыняцьце ў Губэрнатара Лейтэнанта Антарыя, дзе былі прадстаўленыя асабіста самому Губэрнатару й ягонай жонцы, ды ўсім вышэй успомненым міністрам.

● **Аддаюць двух Харватаў камуністым.** Яшчэ ў мінулым сьнежні Смолян і Іванцаў — два маладыя матросы зь Югаслаўскага параплаву, на якіх нацыскалі, каб уступілі ў кампартыю, саскочылі ў Монтрэалі, каб асесьці на свабоднае жыцьцё ў Канадзе. Заапекаваліся імі іх суродзічы ў Таронта, дапамагаючы знайсьці работу й зарэгістравацца ў Дэпартаманьце Іміграцыі. Дэпартамант-жа чамусьці пастанавіў дэпартаваць іх у камуністычную Югаславію. Справай абароны іх заняўся ведамы адвакат А. Малоны, які склаў апэляцыю ў Атаву. У травені апэляцыя была адкінутая й маладыя імігранты былі павядомлены, што праз тыдзень будуць дэпартаваныя ў Югаславію. Зварот да міністра Іміграцыі Марчанда таксама ня даў ніякага выніку. Справа набрала розгаласу, заварушыліся шматлікія Канадыйцы, што паходзяць з камуністычных краінаў. І ня дзіўна. Ствараецца прэцэдэнс, які пагражае ўсім ім. Топчыцца права азылю, чаго дагэтуль у Канадзе не здаралася. Таму харвацкая калёнія ў Таронта выступіла з войстрым пратэстам перад канадзкімі ўладамі супраць дэпартацыі сваіх суродзічаў, а таксама зьвярнулася да ўсіх этнічных груп, каб іх падтрымалі. Каб таксама складалі пратэсты. Каб задэманстравалі свой пратэст супраць прымусовай дэпартацыі пад дыктатуру камунізму салідарна на адмысловым мітынгу ў харвацкім нацыянальным доме. Мітынг гэты адбыўся 30-га травеня. Прамаўлялі на ім шматлікія прадстаўнікі этнічных групаў, дамагаючыся адмены пастановы аб дэпартацыі Смоляна й Іванцава. Ад Беларусаў прамаўляў сп. А. Маркевіч. Прыхільнае становішча да ахвяр дэпартацыі заняла таронцкая прэса й шматлікія паслы ў парляманьце.

● **2.000 Украінцаў дэманстравалі перад Савецкай Амбасадай** у Атаве 28-га травеня, пратэстуючы супроць арышту ў Кіяве двух украінскіх літаратурных крытыкаў — Івана Сьветлічнага й Івана Дзюбы. Арыштавалі іх за тое, што прашмуглявалі ў вольны сьвет украінскія нацыяналістычныя антысавецкія вершы. Дэманстранты склалі пэтыцыю да прэм'ера Канады на рукі міністра фінансаў Мічэла Шарпа з дамаганьнем пераставіць гэту справу ў Камісію Юмэн Райт пры Задзіночаных Нацыях і зрабіць усё магчымае, каб спыніць прымусовую русыфікацыю Украіны й іншых народаў Савецкага Саюзу. Дэманстранты прайшлі з антысавецкімі плякатамі вуліцамі сталіцы да пляцу ля парляманту, дзе былі сказаны пратэстацыйныя прамовы супраць маскоўскага тэрору.

● 3-га ліпеня адбылося паседжаньне Канадзкага Сэктару Рады БНР., на якім разгледжаны быў распарадак бягучай працы.

ПАСЕДЖАНЬНЕ ГАЛОЎНАЙ УПРАВЫ ЗБК

19-га чырвеня адбылося першае паседжаньне новай Галоўнай Управы ЗБК, на якім падзелены былі функцыі сяброў яе такім чынам: старшыня — Мгр. А. Грыцук, скарбнік і заступнік старшыні — сп. В. Касьцюкевіч, сакратар і адміністратар „Вестак з Канады" — Др. Р. Жук-Грышкевіч, адміністратар Беларускага Рэлігійна - Грамадзкага Цэнтру—сп. М. Ганько і рэфэрэнт моладзі—сп. Г. Барановіч. Паседжаньне разгледзіла таксама найбольш актуальныя справы.

СХОД БЕЛАРУСКАЙ КАСЫ КРЭДЫТ-ЮНЬЁН

Адбыўся сход 15-га травеня ў Таронта, у Б.Р.Г. Цэнтры. Былі выслуханыя справаздачы Дырэкцыі Касы, скарбніка, Пажычковай Камісіі й Наглядной Рады. Із справаздачы скарбніка выявілася, што гадавы абарот Касы выносіў $ 82,505.72. На канец году было: на паёх $ 8,968.91, дэпазытаў $ 7,534.20, на гаранцыйным фондзе $ 1,215.92, на адукацыйным фондзе 256,74, на стабілізацыйным фондзе $ 222.07, на пазыках $ 4,639.00 і на гіпатэках (моргіч) $ 6,300.00.

На канец красавіка ўсяго капіталу ў Касе было $ 21.569.05. Чысты прыбытак за год выносіў $ 711.75. Дывідэндаў на паі было выплачана па 4%, а на дэпазыты па 3%.

Ворганы Касы з давыбранымі сябрамі выглядаюць наступна: Дырэкцыя — старшыня сп. М. Ганько, заст. старшыні сп. М. Шуст, скарбнік сп. Я. Чорны, сакратар сп. Бронікінг і сябра Я. Баран.

Крэдытовая Камісія: сп. В. Целеш, сп. Ю. Слаўко і сп-ня І. Лабуза. Наглядная Рада: Мгр. А. Грыцук, сп. Н. Сільвановіч і Др. В. Жук.

ПАД УРАЖАНЬНЕМ ЗЬЕЗДУ

Прыходжу да перакананьня, што добра й правільна было ўвайсьці другі год запар у Галоўную Управу ЗБК. Чаму? Таму, чаму часам хацелася-б пражыць жыцьцё нанава ад самага пачатку, маючы сяньняшні жыцьцёвы досьлед.

Веду можна здабыць у школе, ды з кніг, але мудрасьць зь векам і практыкай — праўда, не заўсёды і ня ўсім.

Аднойчы ў сяброўскай гутарцы, калі мова была аб людзкіх паводзінах, пытаюся 75-ці гадовага містэра Брокінга, які, хоць Ангелец, але стаўся сябрам беларускай калёніі ў Таронта: — Як павашаму чалавек дасьпявае? — маю на думцы духовую сьпеласьць. — Ён адказаў: „Чалавек можа пражыць і СТО ГОД — і НІКОЛІ НЕ ДАСЬПЕЦЬ. Ён мусіць мець перадусім інтэлігенцыю і мусіць навучыцца прыймаць заўвагі й крытыку бяз злосьці, а з развагай і спакоем. Тады толькі зь бегам гадоў ён абгладзіць сваю кантаватасьць і шурпатасьць і станецца духова дарослым, прынцыповым, абавязкавым — дасьпелым".

Хтось казаў: — Хочаш сябе ўдасканаліць, прыслухоўвайся да сваіх ворагаў, бо ад іх даведаешся аб сваіх недахопах. Твае прыяцелі будуць гаварыць табе толькі аб тваіх добрых баках. — А кажны з нас мае адно і другое.

Вяртаюся, аднак, да пытаньня, чаму добра ўвайсьці другі год запар у Ўправу: Першае: Асабліва пасьля Агульнага Зьезду, адслухаўшы ўсе справаздачы, дыскусіі й крыткі — узьнікае ўражаньне, што, як у тым „пазл" (цацка-загадка), з маленькіх кусочкаў удалося зладжыць цэлы абраз. Цяпер бачыш усю структуру арганізацыі, бачыш яе слабыя й мацнейшыя месцы.

Другое: Калі ўжо пачалі гаварыць пра арганізацыю як архітэктурную структуру, дык будзем (хай сябры выбачаюць) называць людзей будаўляным матар'ялам. Дык вось за год была змога пазнаць гэты будаўляны матар'ял, пазнаць, хто на што можа быць прыдатны й вартасны. Тое, што зналася людзей праз колькінаццаць год сьпярша— амаль ня лічыцца, бо глядзелася на іх неяк іншымі вачыма.

Трэйцяе — мо' найважнейшае, што чалавек сам сябе больш пазнаў, трохі абгладзіўся грамадзка, трошкі датарнаваўся да „тэрэну". Зубамі свайго кола зазубіўся й дапасаваўся болей да цэлага камплексу зубатых колаў і колцаў арганізацыі. Дацаніў болей цяжкасьці й перашкоды.

Чацьвертае: Усьведаміў сабе неабходнасьць імкненьня нас, як грамады, ды кажнага паасобку, да дасьпяваньня грамадзкага, бо калі мы цяпер не патрапім наладзіць толкам параўнальна невялікую й нескамплікаваную арганізацыю, як ЗБК — дык што-ж будзе з дзяржаўнасьцяй, якое мы сабе так жадаем?

Пятае: Пры пачатку новай кадэнцыі напрашваюцца наступныя пытаньні: Пашто мяне выбралі? Што я сама сабе ў душы думаю, ці зьбіраюся рабіць так, як будзе вымагаць дабро арганізацыі, дабро цэласьці нацыянальнай справы, ці буду паступаць так, як падыктуе мне маё самалюбства й амбіцыя? Ці мо' хопіць зь мяне калі-небудзь прыйсьці на паседжаньне, у царкву, на вечарыну, на нацыянальнае сьвяткаваньне, а то, набраўшыся гэройства, і на даклад? Адказваць на гэтыя пытаньні тут ня будзем, мо' толькі скажам:

„...у сэрца глянь сваё ты і ў душу заглянь з ахвотай..."

Раіса

ПАРАХВІЯЛЬНАЯ МАЁЎКА

28-га чырвеня, на фарме В. Высоцкага ў Пікэрынг ля Таронта была зладжаная маёўка Парахвіяльнай Радай прыходу Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта. Людзей было... „з двадццаць аўтаў" — кажа Мікола Ганько. Калісь лічылі іх на фурманкі. Пагода, як на заказ! З раніцы, так як гэта была нядзеля, а. Міхаіл адслужыў у садзе палявую абедніцу, а тады, хто хацеў, карыстаў з прыроды, чыстага паветра, ды вольнага ад працы дня. Людзі, сеўшы грамадкамі, гутарылі, елі, запівалі, сьпявалі. Што? Пачалі ад „Люблю мой край", а кончылі? — Ніхто добра ня памятае.

Дзеля папаўненьня парахвіяльнай касы быў зарганізаваны базар і буфэт. Абедзьве імпрэзы далі каля $ 100.00 прыходу.

Былі тут і дзеці, яны забаўляліся пасвойму. Але знайшоўся й вынятак, быў ім Эдзік Барановіч. Псыхалёгі кажуць, што для фізычнага й псыхічнага здароўя кажны чалавек павінен мець прынамся адно „гобі" — разрыўковае зацікаўленьне. Патрэбнае яно дзеля разладаваньня забойчага напружаньня — „тэншын". Добра таму, хто такое зацікаўленьне, асабліва ў прыродзе, разаўе ў сабе яшчэ змалку. Як у таго Коласавага Кастуся: „Ніхто з дамашніх не згадае, чым рэчка Костуся займае...", так не адзін з маёўшчыкаў дзівіўся, чаму 12-цігадовы Эдзік Барановіч, замест гуляць зь дзецьмі, каменьні зьбіраў, біў іх малатком, дзе якія ў руксак складаў, ды дамоў павёз. Што для каго, а для Эдзіка цікава, як розныя каменчыкі выглядаюць зьверху, а як, калі іх разаб'еш на палавіну. Эдзік сабраў дома ўжо значную калекцыю каменьняў.

Маёўка скончылася недзе каля захаду сонца.

ПРЫВІТАНЬНЕ НОВЫХ СЯБРОЎ

28-га травеня, у сыботу беларуская калёнія Таронта й ваколіц вітала сяброўскай бяседай і падаркамі новапрыехаўшых з Польшчы сп-ва Ніну й Вінцэнта Рудніцкіх, якія зьяўляюцца сваякамі спадарства Куляшоў і Ганькоў. Арганізатарамі бяседы былі сп-ва Надзея й Гэнрык Барановічы. Др. Б. Рагуля мяккім голасам і цёплымі словамі вітаў новых сяброў ды заклікаў іх улучыцца ў нашую сям'ю, нашыя шэрагі, нашую працу для нашых супольных ідэялаў. Закончыў ён прамову тостам за здароўе й памысьнасьць Ніны й Вінцука Рудніцкіх.

„І пайшла чарка з рук у рукі, пілі ўсе дружна, бяз прынукі..." Прыемна было чуць словы падзякі сп. Рудніцкага ў чысьцюсенькай беларускай мове, якую захаваў ён, ня гледзячы на шматгадовае жыцьцё ў Польшчы.

Ці то ўдача Агульнага Гадавога Зьезду ЗБК, што толькі закончыўся перад бяседай, ці то словы прамоўцаў, ці то чарка й сяброўская атмасфэра, ці проста пах бэзу — ці ўсё разам падзеяла так, што на залі выбухнула юнацкая песьня. Ведаю! Беспасярэднім стымулам была нейчая заўвага, што Др. Рагуля гаварыў так сьвежа, як некалі ў Марбузе. Хтосьці ўспомніў часы перад эміграцыяй у Канаду... Сваім лірычным і моцным тэнарам сп. Рачыцкі пачаў: „Бывай, мой родны кут і зьвяз..." — „...Бывайце вы, лугі, і гоні...." — падхапілі былыя юнакі. „Люблю мой край..." — быў гусьцейшым і мацнейшым, бо ахапіў усю залю.

„Ручнікі, ручнікі!" — пачуліся заклікі й воплескі з усіх бакоў. На часіну здэзарыентаваная, я ня ведала, пра што ходзіць. Але вось усе супакоіліся й палілося звонкае сапрана й барытон Ніны й Вінцука Рудніцкіх. Дык вось вам яны, „Ручнікі"! Гэта рэдкая, мусіць, яшчэ нідзе не запісаная, самабытная й глыбокая беларускай душой народная песьня! — Дуэту адказала солё „Дзісьненскага танга" — Рачыцкага.

Стройна ў такт ішлі „Жаўнеры Беларусы"... дзяўчатам сэрцы біліся мацней; „плакалі ў небе зорачкі, перадаючы прывет бацьком." Ляцелі мы птушкай у родны край, каб заараць, засеяць і зжаць „гэты чорны беларускі наш загон..." „Бабе Еўцы" й раскольніку дзеду з „Верасьня месяца" прыйшлося разганяць настальгію. Здалёк „Ад родных ніў" — забыўшыся рука ткала „...заміж пэрсыцкага узору цьвяток радзімы васілька"... Во колькі мы насьпявалі ўсяго. — Ды зноў грымела „Бойкая моладзь", што не баіцца злыдняў, ані іх пагрозаў.

Хтосьці наракаў, што ў царкве, дык няма каму сьпяваць, хтосьці апраўдваўся, што ніколі ня меў нагоды навучыцца царкоўных сьпеваў, а ў беларускім скаўтынгу ўсім даводзілася шмат сьпяваць і машыраваць...

Тым часам стрэлка на круглым твары гадзіньніка, што вісеў на сьцяне, бязупынна падымалася ўверх і ўсё бліжэй падыходзіла да паўночы. Не дачакаўшыся першых пеўняў — ды хто іх у Таронта дачакаецца! — няпрыкметна мы пакінулі ўсё яшчэ расьсьпяванае таварыства.

Яшчэ на другі дзень, а была гэта Тройца, пасьля багаслужбы ў Беларускім Цэнтры ў Царкве людзі ўспаміналі вясёлую бяседу.

Раіса

АМЭРЫКАНСКА-САВЕЦКІЯ СПАРТОВЫЯ СУСТРЭЧЫ

24 і 25 ліпеня сёлета ў Лёс-Анджэлесе мелася адбыцца традыцыйная амэрыканска-савецкая лёгкаатлетычная сустрэча. Савецкая спартовая дэлегацыя — 123 чалавекі — была ўжо бадай гатовая да ад'езду: былі атрыманыя амэрыканскія візы, замоўленыя навет білеты на самалёт. Тымчасам, сустрэча ў Лёс-Анджэлес не адбылася. Не адбыліся таксама й савецка-амэрыканскія баскетбольныя спаборніцтвы ў Маскве, што былі заплянаваныя на той самы час, што й сустрэча ў Лёс-Анджэлесе. Савецкія атлеты зыйшліся раптам на свой сход ды прагаласавалі ня ехаць у Амэрыку й ня сустракацца з Амэрыканцамі ў знак пратэсту супраць таго, што Задзіночаныя Штаты вядуць вайну ў Ветнаме. Выняткам у гэтым байкоце была адно група амэрыканскіх плыўцоў, што ў сярэдзіне ліпеня брала ўдзел у міжнароднай сустрэчы ў Маскве. Выняткам, як выглядае, застанецца таксама турызм. Савецкі Саюз, на думку назіральнікаў, пераразаць шляхоў амэрыканскім турыстым ня будзе дзеля свае зацікаўленасьці ў замежнай валюце.

Пастанова савецкіх лёгкаатлетаў ня ехаць у Лёс-Анджэлес была для Амэрыканцаў неспадзеўкай і выклікала зьдзіўленьне. Пастанова гэтая абмяркоўвалася ў друку Задзіночаных Штатаў, бо яна закранула шырокае пытаньне ўсяго амэрыканска-савецкага культурнага абмену, што апынуўся пад пагрозай зрыву.

Абмен гэты адбываўся на працягу апошніх васьмёх гадоў, і хоць не абыходзілася безь некаторых цяжкасьцяў, ён усё-ж замацоўваўся й разьвіваўся. У Савецкім Саюзе ў часе абвешчаньня байкоту гасьцявала амэрыканская джазавая аркестра, а ў Амэрыцы закончваў сваё доўгае турнэ балет маскоўскага Вялікага Тэатру.

Умова амэрыканска-савецкага культурнага абмену падпісвалася што два гады й грунтавалася на прынцыпе, што абмен гэты праводзіцца здалёк ад палітыкі. Таму якраз гэткае зьдзіўленьне ў Задзіночаных Штатах выклікала раптоўная пастанова савецкіх атлетаў байкатаваць заплянаваныя з Амэрыканцамі спартовыя сустрэчы.

Прадстаўнік Дзяржаўнага Дэпартамэнту ЗША назваў гэтую пастанову „нефартунным" парушэньнем духу пагадненьня. А газэта „Вашынгтон Пост", прыкладам, паставіла пытаньне, ці варта наагул весьці далей культурны абмен з Савецкім Саюзам, дзе, як пісала газэта, „ня могуць адрозьніць спорту ад палітыкі".

Як паведаміў маскоўскі карэспандэнт газэты „Нью-Ёрк Таймс", амэрыканскі пасол у Маскве Фой Колер у сустрэчы з савецкім міністрам замежных справаў А. Грамыкам выказаў перасьцярогу, што Савецкі Саюз ставіць пад пагрозу зрыву ўвесь культурны абмен з Амэрыкай. Колер адкінуў Грамыкава тлумачэньне, што атлеты, быццам-бы, спантанічна й аднагалосна пастанавілі байкатаваць сустрэчу з амэрыканскімі спартсмэнамі. Пасол ЗША зьвярнуў Грамыкаву ўвагу на тое, прыкладам, што замоўленьне білетаў на самалёт у Лёс-Анджэлес было адкліканае задоўга перад сходам савецкіх атлетаў. Грамыка нічога на гэта не адказаў. Колер прыгадаў таксама савецкаму міністру замежных справаў, што пастанова савецкіх атлетаў парушае пагадненьне пра культурны абмен, які прадбачвалася праводзіць вонках палітыкі. На гэта Грамыка адказаў, што ўжыцьцёўленьне пагадненьня пра культурны абмен павінна праводзіцца ў сьвятле ветнамскіх падзеяў.

На думку назіральнікаў, савецкі байкот спартовых сустрэчаў з Амэрыканцамі тлумачыцца станам савецка-кітайскага канфлікту. Апошнім часам, як ведама, камуністычны Кітай войстра зьвінавачвае Савецкі Саюз за „калябарацыю", быццам-бы, і змову з Амэрыкай супраць Ветнаму. Ахвярай гэтых кітайскіх выпадаў, відаць, і сталіся амэрыканска-савецкія спартовыя сустрэчы: каб не даваць кітайскім камуністым поваду завайстраць зьвінавачваньні, уважаюць назіральнікі, Савецкі Саюз пастанавіў пайсьці на байкот спартовых сустрэчаў з Амэрыканцамі.

Я. Запруднік

● **Парад у Ашаве.** Жыхарства Ашавы пачало зборкавую акцыю на фонд пабудовы вялікага рэкрэацыйнага цэнтру пры Сівік Аўдытарыюм, як праект на стагодзьдзе Канады, 14-га травеня масавым парадам, у якім прыняло ўдзел 70 арганізацыяў, клюбаў і таварыстваў, у тым ліку й Беларуская Самапомач у Ашаве. Вечарам, пры паказе параду на тэлевізыі была паказаная й беларуская група.

У „ДЗЕНЬ БАЦЬКІ"=МАЙМУ ТАТУ...

Майму Тату „...мудрасьці кніжнай ня даў Бог пазнаці..." Ад свайго Бацькі атрымаў Ён нізкую хату з малымі вакенцамі, чатыры гэктары зямлі й ганчарскае кола. Натура абдарыла яго высокай стройнай паставай, уроджанай інтэлігенцыяй, руплівым ды ідэйным сэрцам і пачуцьцём гумару. Шчодрых дароў натуры ён не закапаў у зямлю, а памнажаў, каб скарыстаць іх для годнага выкананьня свайго жыцьцёвага абавязку — місіі Бацькі-Грамадзяніна.

У цяжкія паваенныя й пасьлябежанскія часы нялёгка было пракарміць пяць душ сям'і. З уласьцівай яму заўсёды бліскавічнай шпаркасьцю ён круціў ганчарскае кола й прадукаваў гліняныя гаршкі, міскі, макотры й гладышкі. Выпальваў іх у ганчарскай печы, што знаходзілася ў „дымнай кухні", ладаваў на воз сінявата-цёмна-шэрыя гаршчэчкі й з суседзямі выбіраўся ў далёкае дзённае падарожжа па вёсках Палесься. Там чакалі ганчароў жанкі, каб купіць ад іх так патрэбнае судзьдзё. Шпаркая прадукцыя часам выпускала й крываваты гаршчок і, здавалася, не магла-б вытрымаць канкурэнцыі з павольнай прадукцыяй паляшукоў. Тут, аднак, прыходзіла ў выручку вясёласьць і жартаўлівасьць собсьніка крываватай гладышкі. Цёткі ўміг, як расказвалі ганчары, раскуплялі ў Колі гаршкі, а калі некаторы й ня меў рэгулярнае формы, як прадметы ў Цэзанавым мастацтве, дык што з таго, ён прыносіў шчасьце для цёткі, а ў кажным выпадку, крыху жартаў ды весяласьці. У замен за свой тавар Тата прывозіў дамоў жыта, бульбу, фасолю, сачэўку, гарох — усё, што патрэбна было для пракармленьня сям'і. Пасьля перайшоў ён цалком на земляробства.

Бывала прыйдзе бездапаможная суседка зь бядой па раду й дапамогу. Тата выслухае яе, а пасьля бястурбэтна ўскрыкне: „Цётка, такую бяду, пальцам разьвяду!" І ўраз вочы старэнькае пасьміхаліся, мо' з жарту, а мо' з надзеі, бо Коля, хоць ня пальцам, але рукамі ці галавою заўсёды памагаў „бяду разьвясьці".

Быў Ён змагаром за правы малаграматных мяшчан земляробаў-ганчароў. У мястэчку на вуліцах, дзе жылі купцы Жыды, ды польскія ўраднікі, быў брук, ходнікі, электрычнасьць. Затое цемната, хоць вока выкаль, панавала доўгімі васеньнімі й зімовымі вечарамі там, дзе жылі беларускія мяшчане. Хоць у школу Тата хадзіў толькі „адну зіму", але не пасьпелі Яго тыя-ж мяшчане выбраць, як свайго прадстаўніка, у Раду Мейскую, а неўзабаве вуліцы Х... і Г... заілюміновалі электрычныя лямпы, а нам дзецям ня трэба было болей сьлепацець пры газаўнічцы над кніжкамі. Бывала, прыйшоўшы з паседжаньня Рады, Тата доўга расказваў Маме аб несправядлівасьці падзелу гарадзкога бюджэту, што на „кагал" ідзе аж столькі, а на мяшчан толькі толечкі. А чаму? Бо іх у Радзе ёсьць аж толькі чалавек, а нас толькі пару. Нам зь імі цяжка змагацца, бо як хто зь іх устане гаварыць, дык „у яго язык ходзіць як прывязаны", а ў мяне — не. Каб я меў толькі йхнюю асьвету!

Што значэньне асьветы Тата дасканала разумеў, мы ведаем з таго, зь якою руплівасьцяй Ён стараўся забясьпечыць яе сваім дзяцём.

Над усё Ён лібіў зямлю. Ужо ў сакавіку Ён выходзіў на поле, каб з пад сьнегу пабачыць азімае збожжа, уцягнуць жыцьцядайны Яму пах сырой глебы, а першы сьпеў жаваранка напаўняў Яго грудзі радасным клічам да працы на чорных загонах. Найпрыямнейшым сном для яго было сьніць палетак каласістага ўрадлівага жыта.

Любоў да зямлі была прыдатнай і ўраджайнай глебай для прарастаньня засяванага тады нашымі змагарамі зерня нацыянальнай сьведамасьці. Ужо з маленства памятаю ў нашай хаце беларускія календары, зь якіх Тата чытаў нам сьмешныя расказы, як „Каты" і „Выстагнаўся" — надта-ж яны нам дзецям падабаліся — ды вершы, як „О край родны", ды „Ворагам беларушчыны". Да сяньня гэтыя два вершы прыпамінаюць мне дзяцінства. „Ворагам беларушчыны" навучылася я напамяць, яшчэ ня ўмеючы добра чытаць. Пасьля вечарамі з падвалаў „Крыніцы" чыталі „Сымона Музыку", і я ўзноў надта плакала, як выгналі Сымонку з хаты. Зьбіраў Тата дэкляацыі на беларускую школу. Назьбіралі дастатковую колькасьць подпісаў, але адно прозьвішча было кімсь схвальшаванае. Да гэтага польская ўлада прычапілася й беларускае школы нам не далі.

Апрача зямлі, прадметам любоўі ў майго Таты была ягоная сям'я. Нізкую дзедаву хату Ён падняў „бэнкратамі" ў вышыню штонайменш на адзін мэтар, каб дзяцём было болей паветра. Малыя вакенцы замяніў вялікімі, каб дзяцём было болей сонца. У маразы й сьнегавіцы вазіў нас санкамі ў школу, каб дзеці не памерзьлі. Узімку дзьверы не зачыняліся ад лекараў ды фэльчараў, бо дзеці чыхалі й кашлялі. Падвесну хлеба не хапала, бо жыта прадавалася на гімназіі, ды пасьля ўнівэрсытэты для дзяцей.

Але хоць любіў, ды ня балаваў Ён сваіх дзяцей. Навучыў іх працаваць ды шанаваць працу. Улетку, закінуўшы касу на плечы, з Жонкай і чародкай дзяцей выходзіў на палетак і выганяў па дзесяць коп жыта ў дзень. Добрая жняя нажынала паўтары капы. Мяшчане гаршыліся, што Коля жыта марнуе, бо кошаныя снапы не такія роўненькія, як жатыя. — „Нічога, малатарня іх выпрастае!" — жартаўліва, але з ноткай гордасьці адказваў Тата. Просьценькія снапкі жнеяў малацілі мяшчане цапамі.

Меншыя дзеці — меншая бяда, большыя дзеці — большая бяда. Падрастаючым дзяцём трэба даць асьвету. Хлеба пад весну не хапае... Аднак із свае пазыцыі Тата ня думае зыйходзіць. Трэба шукаць дадатковага заробку. На ўзгорку на сваім загоне Ён знаходзіць жвір і бярэ падрад дастаўляць яго для гораду для брукаваньня вуліц. Зноў горшацца мяшчане, што Коля полечка марнуе, але Тата затое мае чым заплаціць за гімназію для дзяцей, а на „змарнаваным" полечку за пару год ізноў каласіцца авёс.

І так усё жыцьцё Тата біўся, каб даць сваім дзяцём нармальныя для фізычнага й духовага здароўя абставіны жыцьця, даць ім асьвету, бо зь ёю лягчэй змагацца за свае правы, даць ім маральныя ўстоі, даць ім правільны кірунак жыцьця.

Ці ня ёсьць гэта заданьнем Бацькі наагул?

З любоўю й пашанай да Цябе, Тата!

Дачка

Кажны з нас мог-бы напісаць апавяданьне пра свайго тату. Апавяданьнеў гэтых сабралася-б шмат і яны напэўна былі-б цікавыя й разнародныя па зьместу. Але ў васнаўным яны мелі-б і шмат падабенства. У іх напэўна выступалі-б любоў да сваіх дзяцей і клапатлівасьць за іх узгадаваньне, за іх будучыню. Хай сабе й простае ўзгадаваньне — так як Бог прыказаў і жыцьцёвыя абставіны дазволілі. Але ў гэта простае ўзгадаваньне ўкладалася душа — разам з найважнейшымі якасьцямі чалавечай годнасьці: праўда, чэснасьць, справядлівасьць, рэлігійнасьць, працавітасьць, любоў да ўсяго свайго роднага, да бацькаўшчыны, пашана да бацькоў, да старэйшых, да людзей.

Калі мы маем гэтыя якасьці й ганарымся імі — дык у першую чаргу мусім быць удзячнымі за іх сваім Бацьком.

Ж.

СЯМЕЙНАЯ ХРОНІКА

НАРАДЗІНЫ

Актыўных сяброў БАЗА сп-ва Веру й Пранцішка Бартулёў віншуем з нарадженьнем 3 чырвеня сёлета сына Пранцішка Антона, шчыра жадаем, каб ён шчасьліва гадаваўся й вырас бацькам на пацеху, а беларускаму грамадзтву на карысьць і славу.

Управа БАЗА Акругі Нью Ёрк

СКОНЧЫЛІ НАВУКУ

Спадарычня Аня Харавец скончыла Гай Скул у Саўт Рывэры й паступіла ў Мурай Каледж у штаце Кэнтакі.

***

Спадарычня Аня Стома скончыла сёлета Даглас Каледж у Нью Брансьвіку ў галіне палітычных навук і атрымала працу ў Дэпартаманьце Цывільнай Службы ў Стэйт Гаўз у Трэнтане, Нью Джэрзі. У будучыні яна мае намер працаваць і адначасна прадаўжаць свае студыі далей.

Мясцовая беларуская грамада жадае абедзьвюм посьпеху ў навуцы й працы.

В. Наддзьвінскі

СКОНЧЫЛІ СЯРЭДНЮЮ ШКОЛУ

Міхась Шпендзік і Ул. Страпко з Кліўленду скончылі сёлета сярэднюю школу (гайскул) і абодвы плянуюць вучыцца далей. Міхась Шпендзік за старанную навуку атрымаў невялікую стыпэндыю. Абодвы належаць да ЗБМА, а таксама да танцавальнага гуртка моладзі. Дык жадаем ім посьпеху ў вышэйшай школе.

З НАРАДЗІНАМІ

Парахвіяне БАПЦарквы ў Кліўлендзе, а таксама знаёмыя перасылаюць свае шчырыя пажаданьні сп-ву Міколу й Валентыне Ягаўдзікам з нагоды нарадзінаў сына Аляксандра. Сп-ва Ягаўдзікі — актыўныя сябры нашай парахвіі.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ УЛАДЗІМЕР КАЗАНОВІЧ

2-га чывеня сёлета раптоўна памёр сьв. пам. Уладзімер Казановіч. Нябожчык нарадзіўся 10 травеня 1910 году ў вёсцы Астравы каля Куранца на Вялейшчыне. У 1939 годзе быў змабілізаваны ў польскую армію й трапіў у савецкі палон, а адтуль — на Сібір. Зь Сібіру, як і тысячы нашых суродзічаў — „жаўнераў бяз Бацькаўшчыны" з арміяй ген. Андэрса прайшоў увесь крывавы шлях ад Тобруку да Монтэ Касыно. Пасьля вайны апынуўся ў Канадзе, а адтуль пераехаў да сваякоў у Задзіночаныя Штаты. Ён пахаваны на беларускіх магілках у Іст Брансьвік. Нхай будзе яму лёгкай амэрыканская зямля!

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ АЛЯКСАНДРА ПАЛАНЕВІЧ

памёрла на 91 годзе жыцьця 4 ліпеня 1966 г. у Нью Ёрку й пахаваная на беларускіх магілках у Нью Брансьвіку.

Управа Ньюёркаўскага Аддзелу БАЗА выказвае шчырую спагаду Сям'і Нябожчыцы.

СУСТРЭНЕМСЯ Ў КЛІЎЛЕНДЗЕ!

Прыгожай традыцыяй, пачынаючы ад 1952 году, сталіся супольныя Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, ладжаныя Беларуска-Амэрыканскім Задзіночаньнем і Згуртаваньнем Беларусаў Канады ў вадным з гарадоў ЗША або Канады ў пачатку верасьня (на Лэйбэр-Дэй) кажнага другога году.

Сёлета прыпадае 7-ая Сустрэча Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, якая адбудзецца у Кліўлендзе, Огаё, ад 3 да 5 верасьня. Тэмай гэтай Сустрэчы—„60 ГОД „НАШАЙ НІВЫ" И НАШАНІЎСТВА".

Газэта „Наша Ніва", што пачала выходзіць 23 лістапада 1906 году, будучы папярэджанай газэтай „Наша Доля", першы нумар якой выйшаў 14 верасьня 1906 году, пасьля скасаваньня забароны беларускага друку, распачала сыстэматычны й ужо бесьперапынны беларускі друк. А цераз друк беларускае нацыянальнае адраджэньне магло ўжо стацца масавым і бесьперапынным працэсам. „Наша Ніва" стварыла цэлы выдатны пэрыяд беларускай адраджэнскай літаратуры на чале зь Янкам Купалам, Якубам Коласам і Максімам Багдановічам, названы нашаніўскай парой гэтае літаратуры. Разам з гэтым яна стварыла багаты й ідэйны зьместам цэлы пэрыяд і беларускага нацыянальна-адраджэнскага руху, ведамага пад назовам нашаніўства. З нашаніўскага нацыянальнага й палітычнага руху зрадзіўся пазьней і слаўны Акт 25 Сакавіка, якім у 1918 годзе Беларусь была абвешчаная вольнай і незалежнай дзяржавай.

Таму няма лепшай нагоды, каб належна адзначыць гэтыя важныя нашаніўскія ўгодкі, як прысьвяціўшы ім сёлетнюю Сустрэчу.

Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі маюць штонайменш патройнае значэньне:

— першае — яны зьяўляюцца канкрэтным паказьнікам і стымулам нутранай згуртаванасьці й кансалідацыі беларускай эміграцыі, падсумаваньнем ейнай нацыянальнай дзейнасьці за два папярэднія гады ды абмеркаваньнем пляну й кірунку дзейнасьці на будучыню;

— другое — яны зьяўляюцца маніфэстацыяй нацыянальна-вызвольнай ідэі перад палітычнымі й грамадзкімі дзейнікамі ЗША й Канады ды войстрым пратэстам супраць паняволеньня нашай Бацькаўшчыны маскоўскім камунізмам;

— трэйцяе — гэтыя Сустрэчы маюць і сяброўска-таварыскі характар, калі нашыя суродзічы, расьцярушаныя на вялізарных прасторах Задзіночаных Штатаў і Канады, могуць асабіста спаткацца, аднавіць і паглыбіць свае прыяцельскія дачыненьні.

Да ўдзелу ў Сустрэчы запрошаныя ў якасьці гасьцей некаторыя сэнатары й кангрэсмэны ЗША, а так-жа й іншыя высокія прадстаўнікі амэрыканскага грамадзтва ды прадстаўнікі іншых, паняволеных бальшавізмам, народаў. Падрыхтоўваецца глыбокая ідэйным і нацыянальным зьместам ды багатая й разнастайная з мастацкага боку праграма Сустрэчы.

Не павінна быць аніводнага Беларуса, што бяз важнае прычыны не прыняў-бы ўдзелу ў Сустрэчы. Сваім удзелам у Сустрэчы мы пацьвердзім нашыя патрыятычныя пачуцьці, выкажам нашую шчырую любасьць да ўсяго роднага, заманіфэстуем нашую вернасьць ідэі Вольнай і Незалежнай Беларусі.

Дык да хуткага пабачаньня ў Кліўлендзе!

Галоўная Управа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня

Галоўная Управа Згуртаваньня Беларусаў Канады

34-Ы ЗЬЕЗД ПЭН-КЛЮБУ

У палове чырвеня сёлета ў Студэнцкім Цэнтры Ньюёркаўскага Ўнівэрсытэту адбыўся 34-ы зьезд міжнароднае пісьменьніцкае арганізацыі Пэн-Клюбу.

Пэн-Клюб, заснаваны ў 1921-м годзе ў Ангельшчыне, налічвае сяньня звыш сямёх з палавінаю тысячаў сяброў у 55-х краёх Эўропы, Азіі, Афрыкі, Аўстраліі ды Паўночнае й Паўдзённае Амэрыкі. Мэта Пэн-Клюбу — бараніць свабоду выказваньняў ды мацаваць сяброўства й супрацоўніцтва пісьменьнікаў усяго сьвету. Статут Пэн-Клюбу ўскладае на ягоных сяброў абавязак дапамагаць распаўсюджваньню думак ды змагацца з расавай, клясавай і нацыянальнай ненавісьцяй.

З краёў Усходняе Эўропы ў зьезьдзе бралі ўдзел Баўгарыя, Усходняя Нямеччына, Польшча, Румынія, Югаславія й Чэхаславаччына. Сябрамі Пэн-Клюбу — і пісьменьніцкія арганізацыі эмігрантаў з Эстоніі й Лацьвіі ды агульна-эміграцкая арганізацыя „Пісьменьнікаў у выгнаньні". Пісьменьнікі Савецкага Саюзу да Пэн-Клюбу не належаць, але былі запрошаныя на зьезд, як госьці-назіральнікі. Запросіны былі прынятыя. На зьезд мелася прыбыць 6 прадстаўнікоў Саюзу Пісьменьнікаў СССР. Напярэдадні зьезду, аднак, Пэн-Клюб быў паведамлены, што дэлегацыя савецкіх пісьменьнікаў ня прыедзе. Пра прычыны гэтае зьмены ў ватрыманай Пэн-Клюбам тэлеграме з Масквы тлумачэньняў не падавалася.

34-ы Зьезд Пэн-Клюбу адчыніўся пры перапоўненай вялізнай аўдыторыі. На Зьезд прыбылі сотні дэлегатаў з усіх краёў сьвету — людзі ўсіх расаў і ўсіх нацыянальнасьцяў. Афіцыйныя мовы зьезду — ангельская й француская, але ў кулюарах можна было пачуць бадай што ўсе мовы сьвету.

Пасьля прачытаньня прывітальных тэлеграмаў, з уступнаю прамоваю выступіў старшыня Пэн-Клюбу, ведамы амэрыканскі драматург Артур Мілер. Мілер казаў пра значаньне духовае творчасьці нашымі днямі, у пару тэхнічнага прагрэсу й змаганьня сацыяльных сыстэмаў.

— Натуральна, — сказаў Артур Мілер, — што мэтаю Пэн-Клюбу — бараніць свабоду пісьменьнікаў. Калі арыштоўваюць партугальскіх пісьменьнікаў, калі савецкія пісьменьнікаў засуджваюць за іхныя творы на шмат год зьняволеньня, калі жыдоўскія пісьменьнікі ў Савецкім Саюзе ня маюць гэткіх самых магчымасьцяў друкавацца, як пісьменьнікі іншых нацыянальнасьцяў, — абавязак Пэн-Клюбу бясспрэчны. Ён мусіць пратэставаць. Галоўная, аднак, мэта Пэн-Клюбу — гэта асноўнае заданьне кажнага чалавека — заданьне вырошчваць культуру. — Пад культурай, — зазначыў Мілер, — я разумею праўдзівае й глыбокае выражэньне пісьменьнікам пачуцьця свайго быцьця. Бяз гэтага людзі трацяць сваю мінуўшчыну, ня могуць даць рады з сучаснасьцяй і зраджваюць сваю будучыню.

— Затым, што Пэн-Клюб не бярэ ўдзелу ў палітычнай вайне, — падкрэсьліў Мілер, — ён павінен стацца свабоднай трыбунай, каб зноў зрабіць магчымым разуменьне літаратуры, як літаратуры, як выражальніцы агульна-людзкіх пачуцьцяў і агульна-людзкіх ідэялаў.

Напрыканцы свае прамовы Артур Мілер выказаў жаль з прычыны таго, што чаканая дэлегацыя савецкіх назіральнікаў на зьезд ня прыехала.

— Паколькі ніякіх афіцыйных тлумачэньняў не надыйшло, — заявіў ён,—мы мусім думаць, што прычынай была боязь пачуць рэзкую крытыку ў сувязі із справаю Сіняўскага й Даніеля. Паўна, што гэтак і было-б. Але калі Пэн-Клюб першы пратэставаў супраць суду над Сіняўскім і Даніелем, і супраць суровага прысуду ім, дык гэта ня значыць, што Пэн-Клюб адмовіўся ад надзеі на адчыненьне свайго аддзелу і ў Маскве.

Ад беларускіх замежных пісьменьнікаў у зьезьдзе Пэн-Клюбу браў удзел паэта Рыгор Крушына. На літаратурным спатканьні, што адбылося ў праграме зьезду, Рыгор Крушына выступіў з чытаньнем па-беларуску сваіх вершаў.

Н. А.

ВЫДАТЫЯ СПАРТОЎЦЫ

На фото бачым братоў Аляксандра й Анатоля Аляксандровічаў, ведамых і выдатных беларускіх спартоўцаў - футбалістых. На працягу колькіх год яны кіравалі слаўнай спартовай дружынай беларускай моладзі ў Нью Ёрку. Аляксандар Аляксандровіч сяньня ёсьць кіраўніком вялікага амэрыканскага футбольнага клюбу ў Кінгстон, штату Нью Ёрку, які здабывае шмат высокіх узнагародаў. Сп Анатоль Аляксандровіч адначасна й старшыня Дэлегатуры БАЗА ў павеце Ульстэр, Нью Ёрк.

УГОДКІ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ КАЎКАСКІХ НАРОДАЎ

Нацыянальна-палітычныя цэнтры эміграцыяў Армэніі, Азэрбайджану, Грузіі й Паўночнага Каўказу нядаўна задзіночыліся ў Нью Ёрку ў сваёй новай супольнай арганізацыі, што гэтак і называецца — Задзіночаная Каўкаская Арганізацыя. Гэтая вось арганізацыя й ладзіла 22 травеня сёлета ў залі Рузвэльт-Гатэлю ў Нью Ёрку супольнае сьвяткаваньне 48-ых угодкаў абвешчаньня ў канцы травеня 1918 году дзяржаўнае незалежнасьці Армэніі, Азэрбайджану, Грузіі й Паўночнага Каўказу.

Сьвяткавальная ўрачыстасьць была зладжаная на высокім узроўні ідэйным і арганізацыйным пры вялікім удзеле прысутных як людзей усконеных нацыянальнасьцяў, гэтак і амэрыканскіх ды іншанацыянальных гасьцей. З прамовамі выступалі прадстаўнікі ўсіх каўкаскіх народаў, амэрыканскага грамадзтва ды прадстаўнікі народаў, паняволеных бальшавізмам.

На сьвяткаваньні былі й запрошаныя прадстаўнікі Беларусаў. З прывітальнай прамовай у ангельскай мове выступаў віцэ-старшыня Галоўнай Управы БАЗА сп. М. Тулейка.

7-АЯ СУСТРЭЧА БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ

3-5 ВЕРАСЬНЯ 1966 ГОДУ Ў КЛІЎЛЕНДЗЕ, ОГАЁ,

I. ПЕРШЫ ДЗЕНЬ — СЫБОТА 3 ВЕРАСЬНЯ:

1. Прыезд удзельнікаў, рэгістрацыя ў канцылярыі Аддзелу БАЗА — 3517 W. 25th St., Cleveland, Ohio — раскватараваньне.

2. 4-ая гадзіна папаўдні:

Зборка з рэфэратам д-ра Янкі Станкевіча „Праца дзеля нацыянальнага ўсьведамленьня" ў залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру (пад царквой) — 3517 West, 25th St., Cleveland, Ohio.

3. 9-ая гадзіна ўвечары:

Танцавальная Вечарына ў залі "Swiss Hall", Cleveland.

II. ДРУГІ ДЗЕНЬ — НЯДЗЕЛЯ 4 ВЕРАСЬНЯ:

1. 10-ая гадзіна раніцы:

БОЖАЯ СЛУЖБА ў мясцовай парахвіяльнай БАПЦаркве Жыровіцкае Божае Маці, 3517 W. 25th St., Cleveland, Ohio.

2. 2-ая гадзіна папаўдні:

АФІЦЫЙНЫ БАНКЕТ у Sheraton-Cleveland Hotel (North Grand Ballroom), Public Square, Cleveland, Ohio, з удзелам кангрэсмэнаў і іншых высокіх прадстаўнікоў амэрыканскага грамадзтва. У часе Банкету галоўным прамоўцам будзе кангрэсмэн Майкл А. Фіен, якому Кліўлендзкі Аддзел БАЗА перадасьць памяткавы падарак. Удзел у Банкеце — 5 даляраў ад асобы.

3. 4:30 гадзіна папаўдні:

УРАЧЫСТАЯ АКАДЭМІЯ ў тэй-жа залі Sheraton-Cleveland Hotel, прысьвечаная 60-ым угодкам „Нашай Нівы" й нашаніўства з адпаведным рэфэратам (пабеларуску), прамовамі прадстаўнікоў беларускіх арганізацыяў, прадстаўнікоў іншых нацыянальнасьцяў і прыняцьцём адпаведнай Рэзалюцыі, а так-жа з багатай мастацкай песеннай і танцавальнай праграмай сіламі Беларусаў Кліўленду й іншых беларускіх асяродкаў у ЗША й Канадзе. Уваход бясплатны.

4. 9-ая гадзіна ўвечары:

ВЯЛІКАЯ ТАНЦАВАЛЬНАЯ ВЕЧАРЫНА ў залі тае-ж Sheraton-Cleveland Hotel.

III. ТРЭЦІ ДЗЕНЬ — ПАНЯДЗЕЛАК 5 ВЕРАСЬНЯ:

I. 10-ая гадзіна раніцы:

НАРАДА СТАРШЫНЯЎ І ПРАДСТАЎНІКОЎ беларускіх арганізацыяў ЗША й Канады ў залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру (пад царквой).

УВАГА: У вольным ад афіцыйнай праграмы часе адбудзецца нарада кіраўнікоў ЗБМА, спартовыя гульні й розныя іншыя сустрэчы. Аб месцы й часе будзе паведамлена на месцы Сустрэчы асобна.

У часе Сустрэчы ад 3-га да 5-га верасьня ў залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру (пад царквой) будзе наладжаная выстаўка, прысьвечаная „Нашай Ніве".